

Succulenta

73^e

Jaargang

Nr. 4
Augustus 1994

Tijdschrift van de Nederlands-Belgische vereniging
van liefhebbers van cactussen en andere vetplanten

Colofon **ZUID-AMERIKA**

Succulenta

is het tijdschrift van de Nederlands-Belgische vereniging van liefhebbers van cactussen en andere vetplanten

Auteursrecht:

gehele of gedeeltelijke overname van artikelen is alleen toegestaan na verkregen schriftelijke toestemming van auteur/illustrator, alsmede onder duidelijke bronvermelding.

Redactieadres:

Prins Willem-Alexanderlaan 104
6721 AE Bennekom

Redactie:

C.A.L. Bercht
L.E. Groen
J.J. de Morree
A.B. Pullen
A.J. van Uijen
B.J.H. Zonneveld

Lay-out:

A.C.M. van Zuylen

Druk

Drukkerij van Spijk, Venlo

Het voor u liggende nummer van ons aller tijdschrift is gewijd aan de succulente flora van Zuid-Amerika. Op het moment dat ik dit schrijf, heb ik geen inzicht of de artikelen een breed beeld geven van de grote verscheidenheid aan cactussen en andere vetplanten op dit immense continent. Het is in feite ook ondoenlijk een goed overzicht te geven in het bestek van 52 pagina's. Succulente planten komen voor vanaf zeeniveau tot op hoogten van rond de 4500 m, in gebieden die nauwelijks onder de 20 °C komen tot gebieden waar het kwik slechts enkele maanden een temperatuur boven nul aangeeft, in kurkdrege streken tot tropische regenwouden, diep verscholen in de bodem tot epifytisch op bomen. Als je daar nog bijrekenet de plaatselijke aanpassing aan groeimogelijkheden, zoals de invloed van de zon en de bodemgesteldheid, dan begrijpt een ieder dat het aantal verschijningsvormen vrijwel onbeperkt is. Ik zal dan ook niet trachten een min of meer volledige lijst te geven, maar er slechts naar eigen vermogen enkele succulenten uitlichten.

Het warme gedeelte van Brazilië is onomstotelijk verbonden met *Pilosocereus*, *Melocactus* en *Discocactus*, maar wist u dat *Melocactus* ook in Mexico, de Caraïbische eilanden en Peru voorkomt en *Pilosocereus* onder andere ook op ons eigen Curaçao? De *Parodia*-liefhebber weet daar waarschijnlijk weinig van, maar pijnigt nu zijn hersens hoe hij moet verantwoordelijk zijn voor alle nieuwe *Parodia*'s overgewaaid uit het geslacht *Notocactus* door de storm die Hunt en consorten teweeg hebben gebracht. In schoonheid wedijveren de zuilcactussen van Peru, zoals *Neoraimondia* en *Browningia*, met de enorme groepen *Copiapoa* in Chili. Velen weten dat mijn hart is verpand aan de *Gymnocalyciums*, groeiend van de natte gebieden in Entre Rios tot op grote hoogte in Noord-Argentinië. Natuurlijk worden ze in hoogte de loef afgestoken door de *Lobivia*'s, maar die hebben de pech voortaan door het leven te moeten als *Echinopsis*, evenals die machtige zuilen van *Trichocereus*.

Ook de bossen herbergen cactussen zoals *Rhipsalis* en *Phyllocactus*, beide aanwinsten om op een enigszins beschutte plek in de kas te hangen. He, zegt de 'andere' liefhebber, waar blijven onze succulenten? Ook zij zijn er in grote getale. De machtige knollen van *Reichsteineria*'s, de prachtige flessenbomen van Zuid-Amerika de *Chorisia*'s, de *Puya*'s, de grote diversiteit aan *Euphorbia*'s en mijn troetelkinderen, de *Portulaca*'s.

U ziet, te veel om op te noemen en de meeste zijn nog niet eens genoemd. Als je in de natuur loopt, verbaas je je over de soortenrijkdom. Op een bepaalde groeiplaats tref je soms wel tot 10 soorten succulenten aan, waarvoor wij weer voor elk een apart vakje hebben bedacht in onze drang tot systematisering van het plantenrijk. Gelukkig verrast de natuur ons nog vaak met planten die zich niet zo gemakkelijk laten indelen.

Wat u ook zoekt in onze hobby, ik hoop dat dit themanummer u laat genieten van oude bekenden en de ogen opent voor nieuwe ontdekkingen.

Ludwig Bercht

DE MAGIE VAN TALTAL

Frank Vandenbroeck

Een verhaal over de couleur locale in een klein plaatsje in Chili

In kringen van cactusliefhebbers die zich interesseren voor de natuurlijke standplaatsen en groeiomstandigheden van de planten zal bovenstaande naam wellicht niet onbekend zijn. Liefhebbers van Chileense cactussen zijn ongetwijfeld met de naam vertrouwd.

De magie van Taltal ligt niet alleen in zijn grootse landschappelijke omgeving met de fascinerende plantengroei, doch ook in het stadje zelf. Taltal is een kleine havenstad gelegen op zowat 1100 km noordelijk van Santiago de Chile in een dor woestijnge-

bied (Atacama-woestijn). Het stadje telt thans 7.700 inwoners en leeft hoofdzakelijk van visvangst en mijnbouw. Het werd gesticht in 1858 en kende reeds zijn hoogtepunt rond de jaren 1875 met de bloei van de salpeterindustrie. In die jaren telde het district Taltal 21 salpetermijnen en het stadje zelf meer dan 20.000 inwoners. Het was toen de derde belangrijkste uitvoerhaven van salpeter. De haven zelf was verbonden met de salpetermijnen door een netwerk van kleine spoorlijnen aangelegd door de Taltal Railway Company, een Engelse maatschappij met zetel in Londen. Vandaag is van deze industriële bloeiperiode niets meer te merken en het hele stadje ademt een sfeer van verstillings en rust, alhoewel het geen vervallen indruk geeft. In enkele straten zijn nog de typi-

Lente in Taltal:
Copiapoa cinerea omgeven
door geelbloeiende
Solanaceeën. Op de achter-
grond Eulychnia breviflora
Foto's van de schrijver

De baai van Taltal gezien vanuit het zuiden

sche houten huizen en administratieve gebouwen van de salpeterperiode te zien. Het omgevend bergland en de ruige kustlijn zijn van een nauwelijks voorstelbare verlatenheid en eindeloosheid. In het kustgebied en hoger in het bergland zover de zeenevels kunnen doordringen, groeien verschillende cactussoorten waarvan sommige zo talrijk en weelderig, dat het een echte sensatie is deze gebieden te bereizen.

Tweemaal bezocht ik Taltal: in 1983 in de herfst (april-mei) en in 1990 in de lente (november-december). Het verschil tussen de seizoenen in deze woestijngebieden is door de kleine verscheidenheid aan plantengroei niet bijzonder groot. Toch vindt men er in de lente kleurrijk bloeiende kruiden die samen met de bloeiende xerofyten voor een echte lentesfeer zorgen. Op sommige meestal zeer beperkte oppervlakten kan die bloei zo uitbundig optreden dat men van een 'bloeiende woestijn' kan spreken.

Tijdens ons tweede bezoek namen we enkele dagen de tijd om het gebied grondig te doorkruisen. We hadden daarvoor als thuisbasis een gezellig hotelletje gekozen nabij de branding waar een kleine meeuwesoort voortdurend kabaal maakte. Het restaurant bood lekkere visgerecht en

een rijke keuze aan de uitstekende Chileense wijnen.

Aanvankelijk verkennen we de lagere hellingen, die hoofdzakelijk begroeid zijn met *Copiapoa cinerea*, *Eulychnia breviflora* var. *taltalensis* en *Trichocereus fulvilanus*. We volgen een kloof in zuidoostelijke richting die ons langzaam naar boven voert. In de kloof vinden we een rijke plantengroei: prachtige tot kleine groepen uitgegroeide *Copiapoa*'s, die vaak omgeven zijn door geelbloeiende *Solanaceae*, witte hoornpapavers en paarsroze *Malvaceae*. Hogerop blijken vele exemplaren van *Trichocereus fulvilanus* afgestorven. Als we de heuvelruggen bereiken, komen ons koude nevelslierten uit de oceaan tegemoet. De dichte *Eulychnia*-bestanden verdwijnen bijwijlen volledig in de nevel. Het zijn deze bijna bestendig aanwezige nevels die de plantengroei in het Noordchileense kustgebied mogelijk maken. Verder het binnenland in houdt de vegetatie op, waar de kustnevels niet verder reiken krijgt men een levenloze woestijn.

Copiapoa cinerea is een zogenaamde 'witte' of grijze *Copiapoa* vanwege een soort waslaag die de plant op zijn groene epidermis bezit (*cinerea* betekent 'asgrauw'). Deze bijkomende laag zou de plant een extra-beschutting bieden tegen

uitdroging. In de wijde omgeving van Taltal groeien echter ook 'groene' Copiapoa-soorten, dus zonder waslaag op de epidermis. *Copiapoa cinerea* ontwikkelt zich kort zuilvormig en vertakt slechts matig. De bedorning is grauwwaart en de planten hebben een platte grijsviltige kop. De soort komt in onnoemelijke aantallen voor rond Taltal.

Een van de belangrijkste doelstellingen van ons tweede bezoek aan de streek is het vinden van *Copiapoa krainziana*. Deze soort is zeer typisch vanwege zijn witte borstelige bedorning en daardoor een speciale verschijning onder de Copiapoa's. Het was ons in 1983 niet gelukt deze plant te vinden. Ritter die de plant vond in 1954 en deze in 1963 beschreef, vermeldt als groeiplaats 'nördlich Taltal, in der höchsten Küsten-Kordillere.' De kustbergen noordelijk van Taltal zijn hoog en steil. Het komt er hoofdzakelijk op aan een doorgang te vinden naar boven. Enkele

kilometers noordelijk van het stadje bevindt zich dichtbij de branding de groeiplaats van *Copiapoa cinerea* var. *albispina*. Deze planten onderscheiden zich van de gewone 'cinerea' door de witte bedorning. Vanaf deze groeiplaats lukt het ons een eerste plateau te bereiken van waaruit we, niet zonder moeite, via een bergkam in een vallei terechtkomen die we opwaarts volgen. Overal groeien reusachtige exemplaren van *Eulychnia breviflora*. Hun stammen zijn knoestig en dik, ze bereiken een hoogte van zes meter en de takken zijn meestal behangen met grijsbruine korstmossen die de toch al ruige planten een woest uitzicht verlenen. Hier en daar groeit *Copiapoa cinerea*, maar de witte kleur van de doornen is hier alweer verdwenen, dus geen var. *albispina* op grotere hoogte! Het is een schitterende beklimming, met naast ons de onmetelijkheid van de oceaan. Taltal en de brede baai met het koperverwerkende bedrijf liggen diep onder ons.

Landschap met *Copiapoa krainziana* en *Eulychnia breviflora*

Detailopname van *Copiapoa krainziana*

Het is erg nevelig en van het berglandschap landinwaarts zien we weinig. Onderweg prikken we op enkele strategisch gekozen *Eulychnia*'s stukken toilet papier: kwestie van de route terug te vinden! Erg hoog al zijn we nu, de *Copiapoa*'s zijn verdwenen, de *Eulychnia*'s zijn prachtig uitgegroeid en ook *Trichocereus fulvilanus* staat er weelderig bij. Een typische plant van deze kustbergen is een grote breedvertakkende *Euphorbia*-struik waarvan sommige overdekt zijn met groengele bloemen. Iets hoger vinden we een merkwaardige *Copiapoa*-groep die hier volledig geïsoleerd groeit. De plant heeft een groenige habitus met een oranje-uiltige kop en stelt ons voor een raadsel. Later zou blijken dat het hier om een *Copiapoa tenebrosa* ging, een plant we toen nog niet kenden.

Even na het middaguur bereiken we de bergrug en ontdekken we tot onze vreugde

de eerste exemplaren van *Copiapoa krainziana*. Ze groeien massaal, met duizenden, de hele noordoostflank van de berg staat er vol van. We lunchen tussen de prachtige planten en gaan ze daarna uitgebreid bekijken en fotograferen. Het is een overweldigend gezicht; al de ons omringende hellingen blijken bedekt te zijn met vele duizenden exemplaren van *Copiapoa krainziana*. De meeste planten groeien uit tot forse groepen met tientallen koppen. Ze variëren zeer sterk qua bedoorning en kleur. Sommige planten wijken zo sterk af dat men geneigd is ze als een andere soort te beschouwen. Ritter spreekt van de variëteit 'scopolina' die hij evenwel uiteindelijk als vorm binnen de variatiebreedte van *Copiapoa krainziana* opvat. De typische *Copiapoa krainziana* heeft een bruinig grijs lichaam met een zilverig witte borstelige bedoorning. Men kan deze planten aaien! Ze hebben waarschijnlijk een mistig klimaat nodig. Rond vier uur in de namiddag verdwijnt de nevel en openen zich de vele bloemknoppen. De gele bloemen tussen de zilverige bedoorning in de witwollige koppen zijn een feeëriek gezicht. Het is gewoon heerlijk in deze fantastische plantenwereld te vertoeven. We kunnen er niet genoeg van krijgen. Her en der verspreid komt ook een zwaar bedoornde *Pyrrhocactus* voor, mogelijk zelfs een vorm van *Pyrrhocactus neohankeanus*. Tussen de cactussen groeien en bloeien *Euphorbia*-struiken, een paarsbloeiende *Malvacaea* en een blauwbloeiende zodevormende succulent (*Nolana sedifolia*). Laatstgenoemde plant lijkt nogal agressief daar ze soms de *Copiapoa*'s gaan overwoekeren. In het sfeervolle avondlicht vatten we de terugtocht aan. Enige mooie vergezichten ontrollen zich voor het oog. Alleen wat schaarse vogelgeluiden verbreken de stilte. De oceaan ligt geluidloos onder ons. We nemen de tijd om *Tricho-*

cereus fulvilanus te bestuderen, een struikvormig uitgroeiende zwaar bedoornde zuilcactus die we jammer genoeg nergens hebben zien bloeien. Dankzij de bevlagde *Eulychnia*'s vinden we zonder al te veel moeite de weg terug. Rond halfacht zijn we terug bij de auto aan zee. Massa's grijze meeuwen en pelikanen vissen en ruziën luidruchtig. Een viertal mannen vissen vanaf de rotsen. Die avond vieren we onze succesvolle tocht uitgebreid met pisco (lokale sterke drank) en een smakelijk souper.

Tijdens een excursie langs de kust ten zuiden van Taltal gaan we op zoek naar *Copiapoa rubriflora*. We vinden de planten zonder al te veel moeite op de haast kale grillige zandsteenformaties in de onmiddellijke nabijheid van de oceaan. Het is een zeer dor gebied en vele planten zijn dood of staan er slecht bij. Het is een kleinere *Copiapoa*-soort met een helgroene epidermis en roodbruine bedoorning. De planten vormen kleine groepen. Volgens de literatuur en zijn naam zou de plant rood bloeien, maar er is nu geen spoor van bloei of knopaanleg. Hij doet mij sterk aan *Copiapoa rupestris* denken, een plant die zuidelijker voorkomt in het kustgebied van Cifuncho. Bij het zoeken naar planten stuiten we overal op visserspaadjes. Bij een natuurlijke alkoof vinden we resten van een vuur en de opgestapelde reservebrandstof: afgehakte exemplaren van *Copiapoa rubriflora*. Deze planten blijken trouwens het enige brandbare materiaal in de wijde omgeving te zijn. We begrijpen nu waarom de planten zo schaars voorkomen. Voor de kust liggen enkele kleine wit bescheten vogeleilanden met heel druk duikende Jan-van-Genten (Peruvian boobies), prachtig gekleurde aalscholvers, pelikanen en mantelmeeuwen.

Een naam die mij reeds lang intrigeerde en die ik niet thuis kon brengen was *Copiapoa*

tenebrosa Ritter. Volgens Ritter komt de soort voor 'östlich Taltal in hohen Lagen'. Een foto in deel III van zijn werk „Kakteen in Südamerika” toont zeer forse planten. We waren dus vastbesloten een poging te ondernemen en deze voor ons onbekende planten te vinden.

We trekken hiervoor een stuk het binnenland in via een piste die uiteindelijk dood loopt in een kloof. Daar vertrekt dan een ezelspad en we beginnen aan een lange beklimming. Hier herhaalt zich zowat hetzelfde scenario als tijdens onze zoektocht naar *Copiapoa krainziana*. Aanvankelijk stuiten we op zeer talrijke exemplaren van *Copiapoa cinerea* en *Eulychnia breviflora*. Ook hier komen we in een vallei terecht die echter deze keer doodloopt in een soort kom die sporen vertoont van vroegere menselijke bewoning. In deze vallei vinden we forse, lang uitgroeiende

Copiapoa tenebrosa op de Cerro Perales

groepenvormende planten met oranje-geel viltige kop, groenig lichaam en gelige bedoorning. Naar alle waarschijnlijkheid staan we hier voor Ritter's *Copiapoa tenebrosa*!

De meest imposante groeiplaats van deze planten vonden we tijdens een excursie naar de Cerro Perales, een hoge berg noordelijk van Taltal. We hadden deze tocht reeds in 1983 gemaakt en de herinnering aan de talrijke reusachtige plantenhopen dreef er mij toe deze heerlijke plek opnieuw op te zoeken.

Tijdens dit eerste bezoek aan de Cerro Perales meenden we evenwel met afwijkende groeivormen van *Copiapoa cinerea* te maken te hebben. Bij ons tweede bezoek aan de berg bleek het onderscheid tussen *Copiapoa cinerea* en *C. tenebrosa* zeer duidelijk. De twee soorten groeien soms naast elkaar. In de hogere zones met veel nevel verdwijnt *C. cinerea* en komt alleen nog *C. tenebrosa* voor, die reusachtige groepen vormt. Waarschijnlijk was het verschil tussen de 2 soorten nu duidelijker omdat de planten in hun groeiperiode verkeerden. Vermeldenswaard is wellicht dat Adriana Hoffmann in haar boek „Cactaceae en la flora silvestre de Chile”

Copiapoa tenebrosa als variëteit van *C. cinerea* beschouwt. De foto op de voorpagina van Succulenta mei 1984 werd gemaakt in 1983 nabij de top van de Cerro Perales. Het onderschrift hierbij zou dus beter luiden: 'Copiapoa tenebrosa nabij Taltal'. Het is onduidelijk waarom Ritter deze soort de naam 'tenebrosa' (Latijn voor nevelig, duister, onbekend) gegeven heeft.

Tijdens onze beklimming van de berg in 1983 stuitte we er op een bron met daarbij de zeer primitieve behuizing van een kluizenaar die een soort cactushandel bleek te hebben opgezet. Zijn verblijf was van heel ver zichtbaar door twee reusachtige palmen die fel contrasteerden met het omringende woestijnlandschap. Iets lager bij de bron stonden enkele fruitbomen en op terrastuintjes werden wat groenten gekweekt. Een echte mini-oase. In Taltal had men ons over deze zonderling bericht en gezegd dat hij kortgeleden wegens een ziekte was weggevoerd naar Antofagasta. Toen we bij zijn lege hut aankwamen keken we verbijsterd naar de rijen Copiapoa's, Pyrrhocactussen en Eriocysen, voor het grootste deel ontdaan van hun wortels en blijkbaar wachtend op transport. Toen we in 1990 andermaal hier aankwamen waren alleen nog de majestueuze palmen en de kleine fruitbomen te zien. De terrastuintjes waren verdord en verder was alles spoorloos verdwenen.

Vanuit Taltal zetten we koers naar het noorden, richting Paposo, nieuwe cactusavonturen tegenmoet.

Van Akenstraat 66, 1900 Grimsbergen

Literatuur

- Hoffmann, A. (1989) - Cactaceae en la flora silvestre de Chile, Santiago de Chile
Ritter, F. (1980) - Kakteen in Südamerika III. Spangenberg.
Vandenbroeck, F. (1984) - Copiapoa cinerea, C. columna-alba en C. dealbata. Succulenta 5.
-De Chileens-Peruaanse kustwoestijn plantencologisch beschouwd. Succulenta 11 (1985); 12 (1985); 2 (1986) en 3 (1986).

THELOCEPHALA GLABRESCENS

Henk Krijnen

In 1990 zaaide ik deze soort en in 1992 had ik daarvan het eerste plantje al in bloei. Aangezien deze plantjes een penwortel hebben, moet men toch altijd voorzichtig zijn met water geven. In de natte zomer van 1993 bleven de planten ook langere tijd vochtig en verspeelde ik 2 van de 5 overgebleven zaailingen.

Voor liefhebbers met weinig ruimte is dit soort planten ideaal. Ze nemen weinig ruimte in. Mijn grootste zaailing is nu 4 cm in diameter en 1 1/2 cm hoog. Veel groter zal de plant niet worden. Wel heeft hij door de penwortel een diepe pot nodig. En als deze zaailingen al na 2 of 3 jaar bloeien, dan heeft men er toch echt voldoening van. Temeer als men bedenkt, dat deze planten in de natuur in Chili groeien bij de stad Copiapo, in de nabijheid van de kust, maar dat ze door kolonisatie en bebouwing van de betreffende streek daar inmiddels zeldzaam zijn geworden. De bijgaande foto heb ik op 6 juni 1993 gemaakt. U ziet een bloem, die al enkele dagen open was en een die net open is gegaan. De laatste zal nog groter worden. De gele bloemen met de oranje-rose stam-

per zijn zeer fraai. Op zulke plantjes ben ik extra zuinig. Ze behoren tot de kleine juwelen van mijn verzameling. De beschrijving door Ritter luidt: Lichaam tamelijk vlak tot halfkogelvormig, niet gauw spuitend, grijsgroen, door de zon dikwijls wat rood, met grote lange penwortel met vernauwde wortelhals. Doorsnee 3 tot 5 cm, ribben opgelost in knobbels, areolen duidelijk verzonken, voorzien van 5-8 doorns, dun, 1 1/2 à 3 mm lang. De doorns zullen later minder worden en bij oudere planten geheel ontbreken. Bloemen aan de zijkant van de schedel, ongeveer 35-45 mm lang en even breed. Het vruchtbeginsel is groen en van lange witte wolachtige haren voorzien, daardoor lijken de bloemen op een wollige kop te ontstaan, maar dat is niet zo, als de uitgebloeide bloemen worden verwijderd, is de plant weer zonder wol. De bloemen zijn geel, rose of rose met purperen middenstreep.

Prof. Struyckenlaan 14, 3741 EZ Baarn.

Literatuur

Ritter, F. (1980) - Kakteen in Südamerika III.

Thelocephala glabrescens
in bloei

OP CACTUSPOSTZEGELJACHT DOOR ZUID-AMERIKA

Han Daamen

Van sommige landen zijn de zegels niet zo gemakkelijk te verkrijgen. Dit geldt zeker voor de landen van het continent Zuid-Amerika. Als we ze postfris (ongebruikt) willen aanschaffen, zullen we echt op cactuszegeljacht moeten gaan.

Tot de mooiste zegels en zeer gedetailleerd behoren de drie vierkantige zegels van Brazilië. Naast het vermelden van de volksnamen tonen ze de planten in hun natuurlijke omgeving. *Melocactus bahiensis* (Coroa de frade), *Pilosocereus gounellei* (Xique Xique) en *Cereus jamacaru* (Mandacaru) die in het verleden ook wel 'Iamacarû' en 'Jamacarû' genoemd werd. De naam 'Coroa de frade' betekent overigens vrij vertaald monnikskop. De serie werd tevens aangevuld met een eerste dag envelop met een prachtige schets van deze *Cereus* met vrucht en deze werd in twee verschillende plaatsen (Feira de Santana BA en Fortaleza CE) voorzien van een fraai cactusstempel. Om de Braziliaanse zegels in andere landen te promoten werd er een agentschap geopend in Noord Amerika. Deze promotie werd begeleid met een speciale kaart, een speciaal stempel en wederom *Pilosocereus gounellei*.

Als extraatje werden er ook nog eens drie maximumkaarten uitgegeven. Een ander, zeer klein zegeltje toont *Quiabentia zehntneri* en het is de enige zegel waar dit geslacht op voorkomt. Boven Brazilië ligt Guyana, waarvan het emissiebeleid zeer bekritiseerd wordt. Dit land gaf een blok uit van 8 zegels waarop 4 katten en 4 cactussen. Wat ze bewogen heeft om zo'n combinatie te maken blijft een raadsel. De afbeeldingen van de cactussen lijken mij gefotografeerd en wellicht zijn deze planten afkomstig uit een hortus of een particuliere verzameling. Ook Equador heeft de camara gebruikt en enkele cactussen in hun natuurlijke omgeving gefotografeerd en voor ons vereeuwigd door ze af te beelden op hun zegels. Hier is duidelijk te zien dat *Opuntia quitensis* voorkomt in een bergachtig gebied. Ook de andere zegel met een *Espositoa blossfeldiorum* toont dat sommige cactussen in een zeer groene omgeving naast andere planten leven. De naam Pitahaya is overigens een inheemse naam voor deze cactus met smakelijke vruchten. Ook de Galapagos eilanden, die tot Equador behoren, worden bewoond door enkele unieke cactussen en vele zijn endemisch (alleen daar groeiend) zoals de *Opuntia galapageia* en *Jasminocereus thourarii*. Verder heeft Galapagos nog enkele andere endemische soorten nl; *Brachycereus nesioticus*, *Opuntia echios*, *O. helleri*, *O. insularis*, *O. megasperma* en *O. saxicola* maar deze staan nog niet afgebeeld op de postzegels. Ook de Boliviaanse fotograaf R. Vasquez kreeg zijn opdracht en fotografeerde *Lobivia pentlandii* (nu *Echinopsis pentlandii*), *Gymnocaly-*

cium chiquitanum, *Rebutia tunariensis* en *R. kruegeri* voor de serie Boliviaanse flora. De twee laatste zijn synoniemen van *R. steinbachii*. Gelukkig bestaan er ook zeer fraai getekende cactussen op postzegels zoals *Gymnocalycium bruchii* en *Echinopsis leucantha* (syn. *E. shaferi*) die pronken op de Argentijnse zegels. Peru plaatste een opdracht bij de firma Coprefil die resulteerde in één van de prachtigste cactusseries die tot op heden zijn verschenen. De informatiefolder no 13/89 die de Peruaanse PTT hierbij uitgaf is zeer informatief en voorzien van een zeer deskundige beschrijving over de ontdekker(s), de vindplaats en een omschrijving van de plant zelf. Vier van de vijf zegels werden later voorzien van een waardeoverdruk (inflatie!). De getekende cactussen zijn; *Corryocactus huincoensis*, *Haageocereus limensis* (syn; *H. clavispinus*), *Cleistocactus acanthurus* (syn: *Loxanthocereus acanthurus*), *Matucana haynei* (syn: *M. cereoides*) en *Echi-*

nopsis pachanoi (syn: *Trichocereus peruvianus*).

Als laatste onze voormalige kolonie Suriname. Helaas voor buitenlandse cactusverzamelaars zijn de zegels voorzien van volksnamen. De latijnse namen zijn nu achterhaald en deze zijn; *Pereskia grandifolia* (blad cactus), *Melocactus intortus* (meloen cactus), *Cereus hexagonus* (zuil cactus), *Opuntia ficus-indica* (vijgcactus), *Selenicereus grandiflorus* (Nacht-koningin) en *Disocactus ackermannii* (lidcactus).

Helmersflat 51, 4707 CN Roosendaal.

Literatuur

- Korevaar, L. (1983) - Wat betekent die naam. Succulenta
- Hunt, D. (1992) - CITES Cactaceae Checklist
- Kakteen u.a. Sukkulenten (1984); 35 (8).
- Whitehead, P.J.P. - A Portrait of Dutch 17th century Brazil. .
- Daamen, H. (1994) - Thematic Catalogue of Cacti and other Succulents on stamp etc.

EEN MAATJE TE GROOT...?

5. *Trichocereus candicans* (Gill.) Br.& R.

Ton Pullen

Deze Zuid-Amerikaanse zuilcactus vormt opgaande of halffliggende lichamen, die door spruiten vanaf de basis grote groepen kunnen vormen.

Zo'n 'kolonie' kan wel 1-3 m in doorsnede bereiken. De afzonderlijke takken kunnen een dikte van 8 - 14 cm bereiken. Er zijn ongeveer 10 ribben, waarop grote, witte areolen staan. Elk areool draagt ongeveer 4 middendoorns, die tot 8 cm lang kunnen worden en 10-12 randoorns, die korter

blijven. De doorns zijn, zeker in de nieuwgroei, strogeel van kleur. De bloem is tot 20 cm lang, wit, de buitenste bloemblaadjes vuilgroen tot roodachtig, en geurend. Jonge planten van deze soort worden wel in onze verzamelingen aangetroffen. Zelf heb ik ze in het verleden meer dan eens gezaaid, maar altijd met de bedoeling ze als onderstam voor entingen te gebruiken. Wanneer men de ruimte heeft zo'n plant jarenlang te laten doorgroeien, liefst in de

volle grond, zal ook in onze verzamelingen vroeg of laat de bloei wel beginnen, maar om te bloeien heeft zo'n plant een behoorlijk volume nodig, en wie heeft er ruimte voor zo'n lummel? De afgebeelde plant is door mij gefotografeerd in de tuin Costa i Llobera, op de Montjuïc in Barcelona. *Cereus candicans* is al in 1834 door Gillies beschreven. Door Britton & Rose is de soort in 1922 in het genus *Trichocereus* geplaatst. Er zijn verschillende variëteiten bekend, wettig beschreven of niet. Deze kunnen m.i. allemaal naar het rijk der synoniemen verwezen worden. De hier besproken plant staat in Barcelona te pronken met de variëteitsnaam *gladius*, het lijkt mij verstandig die hier weg te laten. Recentelijk zijn er stemmen op gegaan om alle tot *Trichocereus* behorende planten (weer) in *Echinopsis* onder te brengen. Botanisch lijkt mij daar weinig tegenin te brengen, voor liefhebbers is het lastig, immers het leek zo eenvoudig: de bollen heten *Echinopsis* en de zuilen *Trichocereus*.

Deze soort hoort thuis in Argentinië (Mendoza en Cordoba).

Adres: Rinkslag 19, 7711 MX Nieuwleusen.

Trichocereus candicans. Costa Llobera, Barcelona.
Spanje, 7 mei 1993
Foto's van de schrijver

Trichocereus candidans
Costa Llobera, Barcelona
7mei 1993

CACTUSSEN ZOEKEN VOOR BEGINNERS

Ad van der Sneek

Wie al wat jaartjes bezig is met het verzamelen van succulente planten, bekruipt eerder of later het verlangen de vindplaatsen te bezoeken. Dat overkwam de auteur dus ook.

Mijn vrouw toonde geen onoverkomenlijke bezwaren, zodat het verlangen stilaan overging in het maken van plannen. De eerste vraag die beantwoord diende te worden was: In welk(e) land(en) ga ik naar welke planten zoeken?

Omdat in de afdeling Flevozoom min of meer terecht de opvatting heerst dat ik lobivia-idioot ben, is het niet verwonderlijk dat het antwoord luidde: Argentinië, Bolivia en Peru.

Aangezien U, beste lezers, net als ik snel zult inzien dat het bereizen van genoemde landen binnen een tijdsbestek van enkele weken, en ook nog enigszins gericht naar bepaalde planten zoeken, niet te doen is, moest er iets afvallen. Maar wat? Als eerste verdween Peru van mijn lijstje. Niet omdat er minder interessante planten zouden voorkomen, maar vanwege de

instabiele politieke situatie in dat land. Daarna viel Bolivia af, toen ik in een reisverslag las over problemen die cactuszoekers ondervonden, vanwege de hoge ligging (ca. 3000 m), toen ze in La Paz arriveerden. Vanwege mijn Carachtige aandoening wilde ik dat liever niet aan den lijve ondervinden. Blijft over Argentinië. Lekker beginnen in Buenos Aires, enkele meters boven zeeniveau; daarna zachtjes richting Cordoba, intussen wennend aan wat grotere hoogte (Cordoba ligt ca. 800 m hoog) en klimaat (winter hier is zomer daar)!

Zo gezegd, zo gedaan? Een vliegticket kan elk reisbureau leveren, wees echter prijsbewust! fl 450,00 meer voor een rechtstreekse vlucht wil ik niet betalen wanneer dat rechtstreekse blijkt te bestaan uit een tussenlanding in Lissabon en niet in Frankfurt en in Rio de Janeiro een tussenlanding in plaats van overstappen. Verkrijgen van informatie is een andere zaak. Probeer in Nederland maar eens aan goed kaartmateriaal te komen; bij het ondernemen van zulke "expedities" toch geen overbodige luxe. Mij is dat niet gelukt. Reisgidsen zijn bij goede, gespecialiseerde boekhandels wel in ruime mate te koop. Helaas zijn de erin genoemde prijzen doorgaans bij het verschijnen al achterhaald, de rest van de informatie klopt vaak nog wel.

Over vindplaatsen van te zoeken planten zijn in de literatuur -in mijn geval was dat voornamelijk LOBIVIA 85 van W. Rausch- voldoende aanknopingspunten te vinden, hoewel ook op goede kaarten soms plaatsnamen niet te vinden zijn of in één "provincie" meer dan één keer voorkomen!

Voornoemde problemen vermochten mij niet van mijn voornemen af te brengen en daar ging ik, november 1992, naar Buenos Aires.

Hopelijk is Uw huisbank beter op de hoogte van geldzaken in "den vreemde" dan de mijne. Geld opnemen uit een geldautomaat met behulp van een "card" moest ook daar eenvoudig zijn en ik bezat een geschikte "card"! Een automaat die mij geld wenste te verstrekken heb ik zelfs in Buenos Aires niet gevonden. Wel een bank, ook gevestigd in Nederland, die zonder omhaal op vertoon van card en het zetten van een handtekening geld gaf.

Uit het voorgaande hebt U al begrepen dat ik me door de vorengenoemde problemen niet heb laten weerhouden om te gaan. Daarvan heb ik geen spijt gekregen, hoewel alle problemen nog niet zijn geschetst. Voor mijn vertrek had ik uit andermans verslag het Spaanse (?) woord voor cactus opgedoken, namelijk "espinas". De verbaasde blikken die ik bij het uitspreken ervan in Argentinië te zien kreeg, kan ik niet beschrijven. Na handen- en voetentaal, alsmede wat "Frans", was de reactie "Ah! Cactus (kaktoes)!".

Mijn optimistische kijk op de vaardigheden van Argentijnen met talen als Engels en Duits bleek nergens op te slaan. Welgeteld vijf lieden heb ik ontmoet die beweerden Engels te spreken. Daarvan hadden er twee net zo goed Fins, Russisch of Swahili kunnen spreken, met twee anderen viel redelijk te conserveren, één sprak het perfect. Niet zo verwonderlijk, want desgevraagd bleek het zijn moedertaal te zijn. Met Duits bleek hett, tot mijn niet geringe verbazing, nog veel moeilijker te gaan. Een moeizaam Duits sprekende man, een Zwitsers echtpaar met wat accent en weer één goed Duits sprekende vrouw. Na drie dagen had ik voldoende moed verzameld om naar de reden te vragen. Ze

bleek volbloed Argentijnse met een tolkenopleiding!

Het zelfs niet een beetje Spaans spreken heeft forse nadelen, dat zult U begrijpen. Zo hield het mij 3 dagen langer in Buenos Aires dan mijn bedoeling was. Vervelender was de ervaring met de politie in Ojo de Agua, die twee man sterk in het hotel kwam informeren wie ik was en wat ik daar te zoeken had.

Dit alles waarschijnlijk omdat ik die dag, daarbij geholpen door iemand van het hotel, dollarbiljetten wisselde bij de plaatselijke bank, iets wat nogal wat voeten in de aarde had en iets meer dan een half uur tijd vergde. Het bezitten van dollars schijnt voor Argentijnen verboden te zijn; verlenen van hulp door een Argentijn was natuurlijk al verdacht! In een kleinere plaats, 20 km verderop, ging wisselen probleemloos. Op vertoon van dollarbiljet-

Cleistocactus sp. in het grensgebied van de provincie Cordoba en Santiago del Estero

ten werd een wisselkoers op een papiertje voorgesteld en na "si" van mijn kant, zonder provisie te berekenen, de tegenwaarde in Argentijnse valuta uitgekeerd; na pakweg 3 minuten stond ik weer op straat. Maar genoeg over problemen. De bus in en via Cordoba naar Ojo de Agua. Vertrek uit Buenos Aires zo laat mogelijk, dan valt het oninteressante deel van de reis in de nacht! Bussen zijn in Argentinië goed (airconditioning en op langere afstanden slaapstoelen) en goedkoop (afhankelijk van de lengte van het traject 7 tot 10 cent per kilometer). Bovendien zijn chauffeur en conducteur over het algemeen zeer vriendelijk. Zo gebeurde het dat tijdens de reis van Cordoba naar Ojo de Agua de conducteur even een praatje kwam maken. Een Nederlander in zijn bus was natuurlijk iets bijzonders, wat kwam ik in zijn land doen? Naar cactussen kijken? Dan was ik zeker bioloog? Niet? Gelukkig kent het Spaans wel het woord hobby. Als ik heb gezegd dat zulks voor mij de reden is om naar cactussen te kijken, wordt het even stil. Daarna durft hij te vragen wat een reis Nederland-Argentinië v.v. kost. Het antwoord maakt hem weer even sprakeloos. Dan begint hij echt enthousiast te worden, een ervaring die mij in dit land vaker ten deel is gevallen. Even later wordt mij

gewezen op een enorme cereus, de eerste cactus die er te zien was en mij ook al vanzelf was opgevallen. Daarna zag ik op een rotsachtige verhoging net naast de weg een vrij kleine (ca.35 cm hoge) *Cleistocactus* in bloei en greep naar de camera. Te laat natuurlijk, wat werd opgemerkt. Conducteur roept wat naar chauffeur, bus wordt langs de kant gezet en mij wordt duidelijk gemaakt uit te stappen om foto's te maken. Mijn beurt om even stil te worden.

In Ojo de Agua aangekomen is, na enig zoekwerk, een hotel gevonden. Nou ja, hotel. Maar voor fl 17,00 per overnachting, incl. ontbijt, mogen natuurlijk geen eisen gesteld worden. Daarbij wordt op alle mogelijke manieren hulp verleend. Geen Spaans machtig? Dan word ik 's avonds met de kleinzoon van de eigenares van het hotel op pad gestuurd om samen een leraar van de middelbare school te zoeken; de gezochte man zou Engels spreken! Mijn ervaringen op dat gebied waren, zacht gezegd, niet bijster goed, maar in dit geval was mijn wantrouwen gelukkig geheel ongegrond. Nadat duidelijk was gemaakt dat ik op zoek was naar cactussen en ook nog wel naar een hier in de omgeving voorkomende soort, word ik door hem meegenomen naar de "professor". Bij wat

Lobivia aurea v. tortuosa
bij Ojo de Agua

later verrichte navraag bleek deze titel te behoren bij het ambt van lerares biologie aan het plaatselijk gymnasium. (Hoewel deze dame een academische opleiding had, bleek ze alleen maar Spaans te spreken.) Toen ze had vernomen wat ik zocht, namelijk *Lobivia aurea var. tortuosa* Rausch, kreeg ik twee dingen te horen. Het eerste was dat ze de variëteitsnaam niet kende, maar ja, wat is een naam? Dit laatste is voor elke iets gevorderde liefhebber ook geen vraag. Het tweede was min of meer verpletterend! *Lobivia aurea* was haar wel bekend, maar als ik dergelijke planten zocht, moest ik dat pakweg 200 tot 300 km zuidelijker in de provincie Cordoba in de bergen doen, in Ojo de Agua kwamen dergelijke planten niet voor! Die avond heb ik me afgevraagd wie hier fout zat. Had ik het boek van Rausch niet goed gelezen en was er nog een Ojo de Agua in Argentinië, had Rausch zich vergist of had de "professor" het verkeerd?

De volgende ochtend ging ik, zonder antwoord op voornoemde vraag, het hotel uit naar de rand van de bebouwing en liep daar de eerste de beste helling op. Daar was van alles aan planten te zien, zoals een lila bloeiende *Ipomoea*, een fraaie passiebloem, roodbloemige *Verbena*, verschillende nachtschade-achtigen, een door mij niet te determineren *Opuntia* alsmede *Echinopsis purpureopilosa* (Wgt.) Friedr. & Rauh.

Dat alles kan niet voorkomen dat op mijn netvlies plotsklaps een geel vlekje verschijnt. Hoewel enige tientallen meters verwijderd, "weet" ik meteen dat dit door niets anders veroorzaakt kan worden dan door een bloem van *Lobivia aurea*. Zo vlug als mogelijk is ga ik er naar toe. Wat gras moet aan de kant worden geschoven en ja, daar staat wat mij slechts van de beschrijving en één foto bekend is, de var. *tortuosa*.

Hoe moeilijk is soms een plant in een verzameling te determineren en hoe simpel blijkt het bij mijn eerste "vondst" in het wild te gaan!

Na van de eerste schrik bekomen te zijn diende er natuurlijk gefotografeerd te worden. Een stel in 't zicht zittende gras-sprieten moeten toch even verwijderd worden en wat komt daarbij dan ook nog te voorschijn? Voor mij is wel duidelijk dat dit plantje, nauwelijks 2 cm in doorsnee en met enkele zich ontwikkelende bloemknoppen erop in 't geslacht *Gymnocalycium* thuishoort. Een soortnaam wist ik, in dit geslacht niet zo goed bekend zijnde, niet. Een bloeiend exemplaar, wat dit soort problemen nog wel eens makkelijker oplosbaar maakt, was ook niet te vinden. Twee dagen grondig zoekwerk op het betreffende hellinkje leverden wel honderden planten op van zowel de *Lobivia*- als de *Gymnocalycium*-soort op, maar geen bloeiende *Gymno*. Gelukkig was die er ruim twee weken later, toen ik op de terugweg nog even bij - intussen goede - bekenden ter plekke langs ging, wel. Daardoor kwam ik er achter, dat dit waarschijnlijk *Gymnocalycium stellatum* Speg. was, hoewel de geringe doorsnee van de gevonden plantjes mij nog liet twifelen. Die twijfel werd naderhand in zekerheid omgezet.

L. aurea var. tortuosa vond ik tussen de bedrijven door ook nog midden in Ojo de Agua, langs de "snel"weg die dwars door het stadje loopt! De "professor" heb ik maar niet meer geraadpleegd.

Na een dagje rust om de ervaringen te verwerken ben ik maar in de bus gestapt, op weg naar het volgende doel, Tafi del Valle in de provincie Tucuman. De reis gaat na een uurtje dwars door het noord-oostelijke deel van de Salinas de Ambar-gasta, een vrij troosteloos gebied waarvan de weinige begroeiing er net zo grijsgroen

uitziet als planten in onze duinen. Hoewel er nergens iets van bebouwing is te bespeuren, ligt hier zomaar "in the middle of nowhere" een begraafplaats! Warm is het er ook. Tijdens mijn aanwezigheid gelukkig niet zo erg als begin november 1993, toen het kwik opliep tot 43°C.

Ongeveer 30 km verder moet volgens de kaart de salinas overgaan in een "bañado". Mijn woordenboek zegt dat dit "gebaad" of "gedompeld" betekent, zodat ik verwacht iets moerasachtigs te zullen zien. Niets wat daar echter op duidt, tenzij het de wat overdadiger plantengroei is.

Hoe veilig Argentijnen zich in hun land voelen, blijkt vlak voor we Santiago del Estero bereiken. De man die naast me zit sinds ik die dag instapte en zoals gebruikelijk uit alle macht met me probeert te communiceren, reageerde op mijn opgestoken duim, mijn goedkeurende blik richting een fraai huis dat we passeerden en mijn poging om in het Spaans "mooi" te zeggen, met een opgestoken middelvinger en de woorden "politico profesional".

Omdat het landschap er vooreerst niet mooier op wordt, ben ik blij dat we Santiago del Estero bereiken. Hier kunnen de benen even gestrekt worden en is wat eten en drinkbaars te genieten. Weldra gaan we verder door een vooreerst nog saai landschap, maar gelukkig verandert dat na een poosje zodanig, dat ik me begin af te vragen wanneer de giraffen en olifanten zich laten zien, dieren die toch in zo'n savanne-achtig landschap thuis horen.

Aan het eind van de middag wordt dan San Miguel de Tucuman bereikt, de uitvalsbasis van deze trip voor verder reizen in noordwestelijk Argentinië, tevens handelscentrum voor dat deel van het land. Het is een redelijk grote stad waarvan het inwonertal tussen de vijf- en zeshonderduizend ligt, met een centrum zonder de in mijn ogen te pompeuze bouwsels van Buenos Aires,

maar goede hotels. Ik vond er rap één met zeer aanvaardbare prijzen (ca. fl 55,00 per nacht voor een eenpersoonskamer met ligbad!). Daar was ik na dagenlang behelven in Ojo de Agua hard aan toe. In de nabije omgeving ook een keur van prima restaurants, waar voor prijzen tussen fl 15,00 en fl 20,00 goed tot heel goed gegeten kon worden.

Vandaar uit gaat het dan verder richting Tafi del Valle, een rit van iets meer dan 100 km, waar de bus zo'n drie uur over moet doen! Waarom dat gemiddelde zo laag is, blijkt wel als de bus pakweg een uur op pad is en zo ongeveer 65 km heeft afgelegd. Het landschap tot dan toe lijkt op wat ik in Flevoland gewend ben, vlak met rechthoekige kavels en wegen met rechte rijen slanke populieren erlangs. Alleen het graanachtig gewas wat er groeit heb ik nog nooit in 't echt aanschouwd, n.l. rijst. Dan gaat het plots steil omhoog, met als gevolg dat we na weer een uur 10 km zijn gevorderd en 1000 m hoger zitten. Behept als ik ben met hoogtevrees, moet ik af en toe flink slikken omdat, uit het raam waaraan ik zit, naar een rivier kan worden gekeken die daar kennelijk al heel lang stroomt en een bedding heeft uitgeslepen van ettelijke tientallen meters diepte. Als ik m'n angst een beetje heb overwonnen, begin ik me af te vragen of de bestuurder van de bus soms is verdwaald. Om me heen zie ik tropisch regenwoud, waar ik woestijn had verwacht. Maar schitterend is het! Bomen behangen met bromelia-achtigen, om maar te zwijgen van orchideeën, vol trossen gele bloemen. Door het weinige licht dat bomen en mist doorlaten is er vanuit de bus helaas niet te fotograferen. Als de chauffeur eindelijk naar een hogere versnelling kan schakelen, omdat de weg weer vlak wordt, is er een overgangszone van 200 m waar zichtbaar nog wat water over de rand spat en dan begint ineens de woestijn.

Vlak voor Tafi del Valle, liggend op ca. 1500 m hoogte, wordt bereikt, passeren we nog een meer van ca. 8 bij 3 km en even verder zie ik vanuit de bus een paar rode vlekken waaronder wel groene bollen lijken te zitten. Snel wordt gekeken naar herkenningspunten, zodat de volgende dag nagegaan kan worden dat wat ik waarneem echt is wat ik hoop dat het is.

Hoewel de bus naar mijn gevoel hierna nog maar een paar minuten nodig had om mijn reisdoel te bereiken, bleek de volgende ochtend dat het te voet pakweg anderhalf uur kostte om de weg terug af te leggen. De zon deed intussen flink z'n best de nachtelijke afkoeling (je hebt hier 's nachts beslist een deken nodig !) te verdrijven, wat in een mum van tijd lukte en ik het snel knap warm had. Dat was evenwel vergeten toen het doel van de wandeling eenmaal was bereikt en bleek dat hetgeen ik vanuit de bus al dacht te hebben gezien hier inderdaad groeide: *Lobivia formosa* v. *bruchii* (Br. & R.) Rausch.

Rausch schrijft over deze plant, dat door Britton & Rose en door Backeberg niet gerept wordt over de lengte van bloemen en dorens, alleen dat de bloem "kräftig" rood is. Hoewel mijn woordenboek dat anders vertaalt, betekent het voor mij vuur- of knalrood. Die kleur kwam inderdaad

vrij veel voor, maar ook lila-achtige tinten en niet te vergeten oranje. Dit laatste zelfs zodanig dat ik vier dagen lang op drie verschillende plaatsen heb gezocht naar een echt geel bloeiend exemplaar. Dat heb ik niet gezien, maar alleen op bloemkleur letten leidde wel tot het vinden van *Austrocylindropuntia verschaffeltii* (Cels.) Backeberg, op twee van de drie vindplaatsen. Geluk is met de ... (noem maar iets negatiefs), toevallig stond er één bloempje open op de dag dat ik die geelbloeiende *Lobivia* zocht! Zonder die bloem had ik de *Austrocylindropuntia* gegarandeerd niet gezien. Een dag grondig zoekwerk op deze groeiplaats (tussen de 200 en 300 m lang, ongeveer even breed) levert nog twee plantjes op.

Wat deze planten 's winters te verdragen krijgen weet ik niet, wel zie ik in het hotel een mooie foto hangen van mijn "herkenningspunten", zwaar onder de rijp! Hoezo niet opgewassen tegen de combinatie van vocht en kou? Uitzonderlijk lijkt dit soort weersomstandigheden niet. Een toeristenfolder van de streek laat ook al berijpte bomen zien, een reisgids beschrijft Tafi als vergelijkbaar met het heuvelachtige, mistige platteland van de Schotse hooglanden en meldt dat Tafi een Indiaans woord is wat "plaats van de koude wind" betekent.

Groepsvorming bij *Lobivia formosa* v. *bruchii* bij Tafi

Jong exemplaar van *Echinopsis leucantha* bij Amaicha

Tijdens mijn verblijf heb ik van dat alles niets gemerkt. Wel ontmoette ik lieden die, gebaseerd op 30 jaar ervaring met het rondleiden van toeristen door het land, van mening waren dat Tafi ongeveer het mooiste klimaat van Argentinië heeft. Doe mij hier ook maar zo'n klimaat!

Maar hoe goed het me hier ook bevalt, er moet toch nog verder gereisd worden. Intussen besef ik wel dat het uiterste doel wat ik voor ogen had, het bereiken van La Quiaca aan de grens met Bolivia, niet meer haalbaar is. Niet zo'n ramp. Wie, zoals ik, op pad gaat zonder voldoende kennis van reizen met openbaar vervoer en de taal, mag niet klagen wanneer 80% van de afstand (Buenos Aires - La Quiaca is ca. 2000 km) wordt gehaald. Op dus naar Amaichá, 50 km verder en 500 m hoger. Hoewel dit hoogteverschil over die afstand

niet veel lijkt, is de werkelijkheid wel even anders. De bus moet eerst van 1500 m naar ruim 3000 m en dan weer terug naar 2000 m. Een interessante tocht, die tamelijk dicht langs vindplaatsen van b.v. *Lobivia schreiteri* (Castell.) en haar var. *stilowiana* (Backeberg.) Rausch moet voeren. Vanuit de bus heb ik deze planten niet gezien. Wonderlijk is dat Rausch (maar ook anderen) dit Abra de Infernillo noemen, terwijl kaartmateriaal van de A.C.A. (de Argentijnse A.N.W.B.) hier van Abra de Infernillo spreekt.

Enkele kilometers voorbij het hoogste punt van de weg laat zich een enkele forse zuilcactus zien, verderop worden de aantallen groter, totdat ze zo talrijk zijn dat wel van een cactuswoud gesproken mag worden. Hoewel de "snelheid" van de bus hier af en toe tot bijna stilstaan afneemt, zijn de planten onvoldoende waar te nemen om zelfs maar de naam te durven gokken. In Amaichá is de temperatuur aanzienlijk hoger dan in Tafi del Valle, vooral 's-nachts. Dan is voor mijn gevoel (een thermometer heb ik niet bij de hand) het verschil een tiental graden.

Mijn speurtocht naar *Lobivia formosa* var. *amaichensis* Rausch nom. prov. levert een teleurstelling op in die zin, dat ik de plant niet vind. Bij het te voet doorzoeken van de (naaste) omgeving kom ik wel allerlei ander schoons tegen. Het begint al op het eerste heuveltje, net buiten de bebouwing. Een prachtige plant van pakweg 80 cm hoogte en een lichaamsdoorsnee van tegen de 10cm, dicht doorengeweven gebogen doorns van ca. 8cm en een of twee midendoorns van bijna de dubbele lengte. Daarop ongeveer 15 bloemknoppen die inmiddels zo'n 10cm lang zijn en sterk doen denken aan die van *Lobivia*'s. Als twee dagen later de bloemen open zijn blijkt het om *Echinopsis* te gaan. Dat het *Echinopsis leucantha* (Gill.)Walp. is wordt

pas lang na thuiskomst ontdekt. Dezelfde heuvel, met een enorme vlakke top blijkt nog meer exemplaren te herbergen, maar geen ervan haalt de grootte van het eerstgevonden exemplaar. Wel zorgt een jonge plant van nog geen 10 cm hoog ervoor dat ik denk hier *Lobivia ferox* Br. & R. te hebben gevonden en het duurt even, voordat ik begin te beseffen dat het verspreidingsgebied van deze planten dan plotse-ling wel enkele honderden kilometers zuidelijker moet liggen dan tot nu toe werd verondersteld.

Binnen enkele meters vind ik ook twee soorten uit het geslacht *Gymnocalycium*. Ze verschillen in meer dan één opzicht! *Gymnocalycium spegazzinii* (Br. & R.) zoekt uit alle macht de noordkant van de doornige struikjes waaronder ze groeit (echt alle exemplaren die ik daar vond) en is desondanks zo rood als een biet. Wel komt zo hier en daar voorzichtig een bloemknop tevoorschijn uit planten die nauwelijks boven de grond uitsteken en waarvan de groeipunten bedekt zijn met een laagje fijn, opgestoven zand. Zaadbes- sen zijn niet te vinden.

Hoe anders is dat bij *Gymnocalycium saglionis* Br. & R. Bollen tot wel 40 cm doorsnee, groen (een zeldzame kleur hier!)

van top tot teen, geen bloemknop of bloem te vinden. Zaadbessen genoeg, op één plant vond ik er ruim 30. Oogsten was een ander verhaal. De bessen zaten zo tussen de bedoorning geklemd dat oogsten met de hand onmogelijk bleek. Pogingen er toe hadden tot gevolg dat in een mum van tijd hele horden mieren verschenen, waar- schijnlijk aangelokt door de zoetige lucht van de (bijna) rijpe bessen. Toen ik drie dagen later op het idee kwam het te gaan proberen met een schaar- tje uit een verbanddoos, was er geen zaadbes meer te vinden, zelfs geen restje.

Wat op deze heuvel ook nog voorkomt, zelfs in grotere aantallen dan welke andere hier gevonden soorten ook, is een moeilijk te determineren plant. Moeilijk in twee opzichten. Ten eerste zijn de planten niet meer dan een centimeter of 10 hoog, waardoor ze zich makkelijk onder de doornige struikjes kunnen nestelen en dat dan ook zonder uitzondering doen. Na veel zoeken vind ik een exemplaar met iets erop wat een paar dagen geleden een bloem geweest moet zijn. Alleen als de on- vriendelijk uitziende struik boven de plant zou worden gesloopt kan ik bij de bloem- resten. Zonder gereedschap waag ik me daar niet aan.

Gymnocalycium spegazzinii
bij Amaicha

Gelukkig is dit een uitzondering

Ook de camera is niet op zo'n afstand te brengen dat er een fatsoenlijke opname valt te maken. Er valt dus alleen maar te noteren wat het oog van redelijk veraf kan waarnemen. Van de "bloem" is dat slechts dat ze waarschijnlijk geel is, terwijl het vruchtbeginsel sterk op dat van *Lobivia* lijkt, zij het dat er wel wat doorns door de wol steken. *Acanthocalycium* dus? Het "raadsel" is tot nu toe niet opgelost. Wellicht gebeurt dat op een volgende reis, want dat die er komt staat, hier aan het eind van deze reis, voor mij al wel vast. Het roken heb ik jaren geleden opgegeven, dit soort expedities wordt een nieuwe verslaving! U bent gewaarschuwd, als U een keer gaat zou U hetzelfde kunnen overkomen.

Wanneer U desondanks wilt gaan, maak dan niet de grootste fout die ik maakte, maar investeer van tevoren wat tijd om Spaans in elk geval gedeeltelijk onder de knie te krijgen. Ik heb me inmiddels op de studie van die taal geworpen om bij een volgende gelegenheid meer uit de reis te kunnen halen.

Mocht er behoefte bestaan, nog meer van mijn ervaringen te willen weten om zelf iets dergelijks te ondernemen, aarzel dan niet contact te zoeken. Ik zal met plezier proberen Uw eventuele problemen zo klein mogelijk te maken.

Karveel 12-26, 8231 AS Lelystad

DYCKIA BREVIFOLIA

Peter Knippels

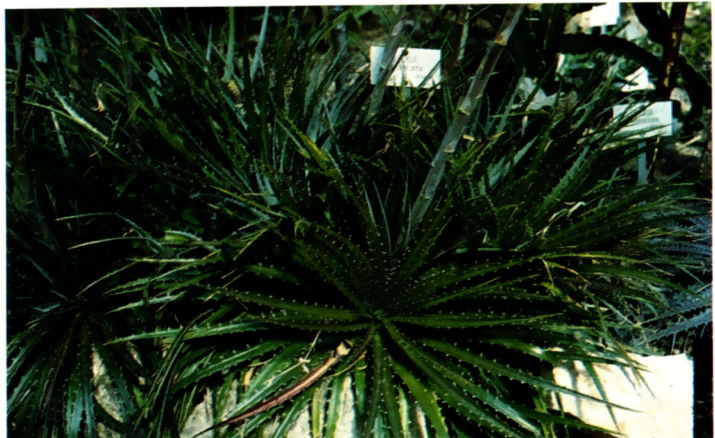
Het geslacht Dyckia behoort tot de familie der Bromeliaceae en komt oorspronkelijk voor in Brazilië.

In het algemeen groeien Bromelia-achtigen als epifyten in de regenwouden. De algemene groeiwijze van deze planten is een rozet, waarbij de bladeren zeer dicht op elkaar groeien. Op deze manier vormen de bladeren een beker die regenwater kan opvangen. De bladeren groeien uit een (zeer) kortblijvende stengel of uit de wortelhals. De planten vormen een bloemstengel in het hart van de plant. De bloeiwijze is een aar. Na de bloei sterft de plant af en groeien de zijscheuten verder uit.

Dyckia is samen met *Hechtia* een van de weinige vertegenwoordigers uit de familie der *Bromeliaceae* die aangeduid kan worden als succulent.

Het geslacht *Dyckia* is vernoemd naar de Duitse prins Salm-Reifferscheid-Dyck (1773-1862), die zich in zijn leven bezig heeft gehouden met het verzamelen, beschrijven en kweken van succulenten. Van zijn hand zijn ook enkele boeken verschenen.

Dyckia brevifolia (deze soortnaam betekent met korte bladeren) is één van de in cultuur bekendere soorten van dit ge-

Dyckia fosteriana
Foto van A.F.H. Buining genomen in Le Cédres, april 1959

Bloeiwijze van *Dyckia fosteriana*
Foto van A.F.H.Buining, Le Cédres, april 1959

slacht. *D. brevifolia* vormt compacte rozetten, waarbij de licht-groene bladeren ca. 12 cm lang zijn en aan de bladvoet een breedte hebben van 2,5 - 3 cm. De bladeren bezitten aan de randen tanden die haakvormig zijn. Aan de onderzijde zijn de bladeren wit gestreept. Reeds na enkele jaren groeien de onderste okselknoppen uit, waardoor in de pot een compacte "bos" planten ontstaat. *D. brevifolia* bloeit met een ijle aar met gele bloempjes.

In tegenstelling tot andere *Bromeliaceae* dient *Dyckia brevifolia* droog gekweekt te worden, eigenlijk als een succulent. De plant stelt geen bijzondere eisen aan temperatuur of licht. In de winter mag de temperatuur zakken tot 10 °C, maar overwinteren bij 15 - 18 °C is ook mogelijk. In beide situaties moet de plant geheel droog gehouden worden. De plant groeit langzaam. Je kunt de neiging hebben om

de plant sneller te laten groeien door meer water te gaan geven. Dit leidt tot een niet-compact groeiende plant. Om een mooie compacte plant te krijgen moet je *Dyckia brevifolia* zo droog mogelijk kweken. Een goed water doorlatende, humusarme grond is gewenst. *D. brevifolia* kan vermeerderd worden vanuit zaad en vanuit de zij-scheuten.

Sommige *Bromelia*-soorten kunnen in bloei getrokken worden door ze een week in een afgesloten (doorzichtige) plastic zak te zetten en in deze zak een schil van een rijpe banaan te leggen. Door het ethyleen dat de bananeschil produceert, gaat de plant van bladvorming over tot bloemknopvorming. Dit trucje lukt niet bij (te) jonge planten. Dit artikel is er één uit een reeks die de komende tijd in Succulenta zal verschijnen. De artikelen zijn op eenzelfde wijze opgebouwd. Wat ik als persoonlijke noot toevoeg aan ieder artikel is een persoonlijke en derhalve subjectieve kweekmoeilijkheidsgraadmeter, met hierop waarderingen variërend van 1 (zeer eenvoudig) tot en met 5 (zeer moeilijk), met de bijbehorende motivatie. De planten die een 1 of een 2 scoren acht ik geschikt voor beginnende liefhebbers. *Dyckia brevifolia* scoort op mijn moeilijkheidsgraadmeter een 1. Eigenlijk kan je niets fout doen. De plant stelt geen hoge eisen aan de temperatuur in zomer en winter. Een keer te veel water of een langere periode geen of (te) weinig water, zal de plant in zijn verdere groei niet schaden. Daarnaast is de plant ongevoelig voor ziekten en ongedierte.

Aakwerf 9, 2804 MZ Gouda

Literatuur

Graaf, A. de (1983) - Wat betekent die naam? Succulenta.

Echinocactus Ottonis L 80

Deze van ouds bekende Egelcactus mag in geen enkele verzameling ontbreken. Vooral voor den liefhebber die met beperkte ruimte te kampen heeft en 's-winters zijn planten in de gewone huiskamer moet bewaren, is het een plant bij uitnemendheid.

Bolvormig en niet zeer groot wordende [planten van 12 cM. hoog en 10 cM. breed zijn al "oudvaders"], neemt hij weinig plaats in en kan jaren in de vensterbanken blijven staan. Bovendien is een zeer harde soort, die niet meer zorg vereischt dan andere kamerplanten. Tenslotte is Echinocactus Ottonis een zeer dankbare bloeier, die geregeld elk jaar, vaak reeds als kleine plant, zijn fraaie bloemen vertoont.

Zoodra in 't vroege voorjaar de zon in de kamer komt, zetten wij onze plant in de vensterbank, waar de kleine heldere stekeltjes aan den top spoedig hernieuwden groei aankondigen. Langzamerhand wordt wat meer water gegeven en zijn wij in 't bezit van een broeibakje of kasje, dan zetten wij onze plant, zoodra geen nachtvorsten meer te vreezen zijn, hierin, zoo dicht mogelijk bij het glas. In Mei beginnen zich aan de nieuwe stekelbundels reeds de oranjebruine knoppen te vertoonen, welke allengs grooter en grooter worden en wel iets gelijken op een in de bruine verf gedompeld kwastje. In Juni of Juli openen zich bij volle zon de 5 bij 5 cM. groote, van binnen glanzend gele bloemen met fijne, roode meeldraden.

Aan flinke exemplaren ontstaan geregeld kleine bolletjes, welke, afzonderlijk opgepot, na enkele jaren bloeibare plantjes leveren, waarmee men den een of anderen vriend blij kan maken en zoo de liefhebberij helpen verbreiden.

Echinocactus Ottonis L 80 ook **Cereus Linkii** Lem of **Echinocactus Linkii** Pfeiff geheeten, stamt uit Zuid-Brazilië [Rio Grande do Sul]. In kultuur bevinden zich de volgende verscheidenheden, welke alle spoedig bloeien: **Echinocactus Ottonis var. brasiliënsis** Haage Jun.; **var. tenuispinus** K. Schum; en **var. tortuosus** K. Schum. Als een varieteit van E. Ottonis is te beschouwen de door Ferd. Haage uit Paraguay ingevoerde **Echinocactus Paraguayensis**.

G. D. D.

Succulenta van 16 juni 1919, pag 4

Sulcorebutia purpurea

Johan Pot

De communicatie over organismen is niet eenduidig. Dit uitgangspunt leidt tot de volgende beschouwing over *Sulcorebutia purpurea*.

Toen Dr. Alfred Lau in 1970 vanuit Cruce (een T-splitsing van wegen bij Chaguarani) naar de Mina Asientos wilde, had hij een doel (Lau 1982). In de buurt van deze mijn was immers een nieuwe *Parodia* ontdekt door Dr. Puna, een tandarts die niet alleen de gebitten van de mijnwerkers controleerde, maar ook geïnteresseerd was in cactussen. Het toeval wilde, dat de Lau-expeditie werd opgehouden door een lekke band. Terwijl dit euvel verholpen werd, keek Lau rond in de omgeving en ontdekte een populatie cactussen op 2900 m hoogte, die hij zijn nummer 332 gaf. In 1974 volgde een beschrijving door John Donald van *Weingartia purpurea*, wellicht in navolging van *Weingartia torotorensis*, die door Cardenas in 1971 beschreven was. Donald (1973) was nog van mening geweest, dat *Weingartia torotorensis* zonder twijfel een echte *Weingartia* was “in the strictest sense”, terwijl Lau 332 (en Lau 336) tussen *Weingartia* en *Sulcorebutia* in zou staan. Drie jaar later koos hij toch voor het geslacht *Weingartia*. Ritter (1980) kwam tot een geheel ander

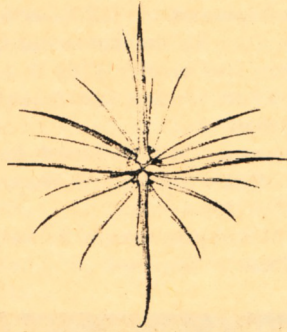

Sulcorebutia Lau 336

VERENIGINGSNIEUWS

ECHINOCACTUS CYLINDRACEUS

PAUL ROETTER DEL. 1859

AUGUSTUS 1994

NEDERLANDS BELGISCHE VERENIGING VAN LIEFHEBBERS VAN
CACTUSSEN EN ANDERE VETPLANTEN

Succulentia

BESTUUR

Voorzitter: K.F. Zaunbrecher, Jan Glijnisweg 64,
1702 PD Heerhugowaard, tel. 02207 - 46961

Secretaris: J. van Alten, Richard Burtonstraat 1,
1325 KK Almere-stad, tel. 036-537.69.70

Penningmeester: J.A.M. Schellart, Clarionlaan 12,
2082 HJ Santpoort - Zuid.

2e Secretaris: Mevrouw. J.M. Smit-Reesink, Prins
Willem Alexanderlaan 104, 6721 AE Benne-
kom, tel. 08389-17551.

Propaganda: P.J.M. Knippels, Aakwerf 9, 2804 MZ
Gouda, tel. 01820-37364.

LIDMAATSCHAP

Verzoeken om inlichtingen, aanmeldingen en
opzeggingen (vóór 1 december) schriftelijk bij de
ledenadministrateur: M.J. van Eijdsen, Postbus
584, 7900 AN Hoogeveen.

Kosten lidmaatschap:

leden in Nederland en België f 40,-/Bfrs 725,

hier wonende jeugdleden f 20,-/Bfrs 365;

elders wonende leden f 50,- per jaar.

FINANCIËLE ZAKEN

Betalingen via de bankrekeningen van SUCCU-
LENTA SANTPOORT:

In Nederland: rekening nr. 55.32.38.981 bij de
ABN/AMRO of rekening nr. 680596 bij de
Postbank.

In België: Rekening nr. 000.1141809-22 bij de
Belgische postgiro

In Duitsland: Rekening nr. 15.65.907/019 bij de
ABN/AMRO te Aachen, BLZ 390.10200

Overige landen in Europa: bij voorkeur per ge-
kruiste (crossed) Eurocheque.

TIJDSCHRIFT SUCCULENTA

Het verschijnt 6 maal per jaar in de even maan-
den.

KOPIJ

Kopij voor het tijdschrift zenden aan Mevrouw.
J.M. Smit-Reesink, Prins Willem Alexanderlaan
104, 6721 AE Bennekom.

Kopij voor het eerstvolgende nummer van het
verenigingsnieuws voor het eind van de even
maanden te zenden aan: J. van Alten, Richard
Burtonstraat 1, 1325 KK Almere-stad.

Advertentie tekst voor plaatsing in het volgende
nummer inleveren voor het einde van de even

maanden bij Mevrouw. J.M. Smit-Reesink, Pr.
Willem Alexanderlaan 104, 6721 AE Benne-
kom. Tel. 08389-17551.

REDACTIE

L. Bercht, Maurits Hof 124, 3481 VN Harmelen.
L.E. Groen, Heelsumseweg 49, 6721 GR Benne-
kom.

J.J. de Morree, Kon. Emmalaan 23, 2264 SH
Leidschendam.

A.B. Pullen, Rinkslag 19, 7711 MX Nieuwleusen.
A. van Uijen, Graadt van Roggenweg 5 b, 3531
AA Utrecht

B. Zonneveld, Schubertlaan 196, 2324 BC Leiden.
Lay-out: A. van Zuylen, Hoefstraat 9, 5345 AM
Oss.

Secretariaat: Mevr. J.M. Smit Reesink, Prins
Willem Alexanderlaan 104, 6721 AE Benne-
kom.

ADVERTENTIETARIEVEN

1/16 pag. f 30,-/Bfrs 600, 1/8 pag. f 55,-/Bfrs
1100, 1/4 pag. f 85,-/Bfrs 1700, 1/2 pag. f 140,-
/Bfrs 2800, 1/1 pag. f 240,-/Bfrs 4800. Kortingen
op aanvraag.

VERKOOP LOSSE NUMMERS

Via de boekenbeurs, zie onder instellingen

INSTELLINGEN

BIBLIOTHEEK

W.P.C.H. Bervoets, Mozartstraat 108, 7391 XM
Twello; tel 05712-72841.

CLICHÉFONDS

J. Schraets, Geuldersedijk 2, 5944 NH Arcen. Tel.
04703-2913

DIATHEEK

J. Deckers, Hertogstraat 39, 6441 HA Brunssum.
Tel. 045-272461

PLANTENCENTRALE

Mevr. E. van Die-van Wijnen, Molenweg 56, 6741
KM Lunteren. tel. 08388-3579.

BOEKVERKOOP EN VERENIGINGSARTIKE- LEN

Mevr. E. van Die-van Wijnen, Molenweg 56, 6741
KM Lunteren. tel. 08388-3579. Zie elders in het
verenigingsnieuws voor gedetailleerde opgave.

BOEKENBEURS

W. Alsemgeest, Stadhouderslaan 3, 3417 TT
Montfoort. tel. 03484-71083

Nederland.

Hemert Mw J. van, Nieuwe 's Gravenlandseweg 57, 1406 NB Bussum.
 Ruitenberg B., Merenstraat 86, 1624 TL Hoorn.
 Schuurmans Mw M.G., Rekerlanden 29, 1749 BS Warmenhuizen.
 Overbeek T., Aletta Jacobshof, 1991 PT Velsbroek.
 Klugt P. v/d/, Vinkenstraat 5, 2211 LA Noordwijkerhout.
 Blok-Floris M.C., Westeinde 3, 2841 BN Moordrecht.
 Meijer A., Krabbendijksestraat 328, 3086 LX Rotterdam.
 Zondag P.F., Rijckewaerdstraat 63, 3232 AK Brielle.
 Beugelink A., Molenkade 42, 3251 LM Stellingen.
 Meijer L.E.R., Rietspinner 15, 3812 KM Lopikerkapel.
 Bruinenberg G.E., Moorselaar 39, 3862 VA Nijkerk.
 Luitwieler C., v.d. Swalmestraat 16, 4381 TD Vlissingen.
 Muntjeverf A., Vlissingsestraat 116 a, 4388 HG Oost-Souburg.
 Koster P., Groenendijk 47, 4587 CS Kloosterzande.
 Rommens B.J.C., van Houtenstraat 39, 4623 XK Bergen op Zoom.
 Simons J.A., Lange Voren 18, 4904 PJ Oosterhout.
 Waslander Mw. E., W.Dreeslaan 51, 4908 CA Oosterhout.
 Pieters H., Kwaadeneindstraat 79, 5041 JK Tilburg.
 Sleenhof Hr., Generaal de la Reystraat 7, 5144 RT Waalwijk.
 Reep T.W. v/d, Mgr Bekkerstraat 120, 5482 JN Schijndel.
 Janssen F., Molenstraat 8, 6101 CW Echt.
 Swillens P.J.H., Beneluxlaan 4, 6124 CH Grevenbricht.
 Boonen C., Havikstraat 20, 6591 TW Genneep.

Visser Mw T., Leigraaf 88, 6651 GG Druten.
 Vossenbergh P., Fromergstraat 20, 6814 EC Arnhem.
 Voskuil R.W., Wijngaarden 17, 6851 MA Huissen.
 Werner K., Vorsterstraat 13, 6991 CH Rheden.
 Krabben R., Waalderweg 38a, 7263 RV Mariënveld.
 Radius W., Noorderstraat 13, 7412 VW Deventer.
 Mol G.C., De Blaauwververij 3, 7471 RC Goor.
 Nijland S., Kroosstraat 4, 7601 TV Almelo.
 Ruyter S. de, Goudenregenstraat 20, 7621 WD Borne.
 Schoor Th. v/d, Stouwdijk 4, 7685 PW Beerzeveld.
 Oosterhuis-Janzen Mw G., Bachlaan 5, 9603 AZ Hoogezeand.

België.

Drees G., Vogelsanck 10, 2390 Malle.
 Ras H.E.J., Wolfvijverweg 6, 3680 Maaseik.
 Debaene H., Kan. Andriesstraat 17, 8020 Ruddervoorde.
 Monballiu R., E. Vereenhooghestraat 8, 8680 Koekelare.
 Baets B., Stropstraat 88, 9000 Gent.
 Heyman S., Kloosterstraat 82, 9120 Beveren.
 Callen J.M., Vlinderstraat 6, 9790 Wortegem.

Duitsland

Ballasini C., Klingersberg 16, 3506 Helsa.

Oostenrijk

Raz G., Paul Guselstrasse 19, 2103 Langenzersdorf.
 Nagl M., Mitterndorf 58, 4801 Traunkirchen.

USA

Brack S., P.O. Box 72, Belen, NM 87002

ADRESWIJZIGING

Het adres van de voorzitter van de afdeling UTRECHT is gewijzigd. De Heer H. Kuyvenhoven woont thans aan de Zuiderbreedte 11, 3454 KA De Meern. Tel.: 03406-65261

VERENIGINGSNIEUWS - 1

Geen Aprilgrap, doch slechts het gebruik van formulieren voor oneigenlijke doeleinden heeft geleid tot onjuiste informatie aan de vereniging inzake het bestuur van de afdeling ZUID LIMBURG. Secretaris van deze afdeling is Mevr. A.E.M. van Vlodrop-Karpinski, Koempel 91 te 6372 NG Landgraaf en voorzitter de heer J. Linden, Onderste Wehr 53 te 6433 LC Hoensbroek.

IOS CONGRES in WAGENINGEN

De meeste Succulentaleden hebben wel eens van het IOS ofwel de Organization for Succulent Plant Study gehoord. Deze organisatie is destijds mede opgericht door dr. Boom van het IVT te Wageningen. Het secretariaat is een tijdlang ook in Wageningen gevestigd geweest. De organisatie wordt vooral gedragen door Duitse, Engelse en Amerikaanse onderzoekers aan succulenten. Met regelmaat wordt de liefhebberswereld opgeschrikt door naamsveranderingen uit IOS kringen (Hunt, Taylor etc.).

Het secretariaat is nu gevestigd bij de welbekende Städtische Sukkulentensammlung in Zürich, Zwitserland. Minder bekend is nu dat er ook een redelijk aantal amateurs bij het IOS zijn aangesloten, die op hun beurt een steentje bijdragen. Het IOS organiseert om het jaar een congres, afwisselend in de oude wereld en nieuwe wereld. In de praktijk betekent dit dat eens in de vier jaar een congres in Europa gehouden wordt. Door de toevallige omstandigheid dat in Wageningen omstreeks dezelfde tijd ook een heel groot congres wordt gehouden over de taxonomie van Afrikaanse planten, het AETFAT, konden de botanische tuinen in Wageningen de nominatie winnen. Helaas overleed de directeur van de botanische tuinen in Wageningen, dr. D.O. Wijands, zeer onverwachts in september 1993. Het

zou voor ondergetekende een te zware taak worden de organisatie en alles wat daar mee verband had op zich te nemen. Het Utrechtse IOS-lid, Henk 't Hart, was spontaan bereid de onstane leemte op te vullen. En meer dan dat, hij heeft een speciaal symposium over Crassulaceae tijdens het IOS congres georganiseerd.

Het zal duidelijk zijn uit bovenstaande informatie dat het Wageningse congres een vrijwel unieke gelegenheid is om het IOS van dichtbij eens mee te maken. Daarbij kunt u kennismaken met het meest moderne onderzoek als chloroplasten DNA onderzoek, afstammingsonderzoek per computer, moleculair onderzoek.

Succulenta-leden kunnen in beperkte mate voor een of enkele dagdelen intekenen. Het aantal nog beschikbare plaatsen ligt omstreeks de 10-20. Onder voorbehoud zal de toegang tot een dagdeel (middag-of ochtendsessie) ongeveer fl. 35,- bedragen. De voertaal is Engels, per sessie van 1 of 1/2 dag wordt een taxonomische groep succulenten behandeld. Het congres wordt gehouden in het Wageningse Conference Centre, Lawickse Allee in Wageningen. Geïnteresseerden kunnen bellen naar Ben Groen, vakgroep Plantentaxonomie, Landbouwuniversiteit Wageningen, tel. 08370-83160/ 83306.

VOORLOPIG PROGRAMMA

Vrijdag 19 augustus

09:30-12:30

Sectie vergadering cactussen:

- Edward F. Anderson (Phoenix): Ariocarpus revisie.
- J. Hugo Cota (Ames): biosystematiek van Ferocactus.
- Martín José Guadeloupe (Victoria): Ecologie van Ariocarpus agavoides.
- W.A. Fitz Maurice (San Luis Potosi): Mammillaria series Stylothelae.
- Fred Kattermann (Sussex): The cactussen of zuid-Peru.
- Daniela Zappi (Kew): Het genus Pilosocereus in Brazilië.

12:30-13:30 Lunch

13:30-17:30

Sectie vergadering bescherming:

- Hector Hernández (Missouri): De geografische verspreiding van Mexicaanse bedreigde cactussen.
- Sara Oldfield (Great Gransden): Beschermingmaatregelen ten gunste van cactussen en succulenten.
- G. Wolksky (St Petersburg): CITES, Appendix 1, cactussen in Russische verzamelingen
- Craig Hilton-Taylor (Kaapstad): beschermingsstatus succulenten in zuidelijk Afrika

20:00

Avondlezingen

Detlev Metzger (Verden), Cactussen in Cota-Cota

Zaterdag 20 augustus

- 09:30-12:30 Symposium "Evolutie en systematiek van de Crassulaceae" (Sectie vergadering Crassulaceae):
- Miguel J. Chazaro (Guadalajara): Over de Crassulaceae van westelijk Mexico.
 - Urs Eggli (Zurich): Op naar een algemeen geaccepteerde classificatie van de Crassulaceae.
 - Roeland van Ham (Utrecht): Fylogenetische verwantschap in the Crassulaceae, afgeleid van chloroplasten-DNA.
 - Henk 't Hart (Utrecht): Intrafamiliaire classificatie van de Crassulaceae.
 - Norbert Jürgens (Koln): Fytogeografie van evolutie van Crassula.

12:30-13:30 Lunch

13:30-17:30

- Ted Mes (Utrecht): Moleculaire systematiek en evolutie van Sempervivoideae van de Kanarische eilanden.
- Reto Nyffeler (Zurich): Hybridisatie in Monanthes.
- Hideaki Ohba (Tokyo): Diversiteit van Aziatische Sedoideae.
- Fred Stevens (Groningen): Fytochemie van de Euroaziatische Sedoideae en Sempervivoideae.
- Joachim Thiede (Kiel): Evolutie en verspreiding van Amerikaanse Crassulaceae.

20:00 **Avondlezingen**

Zondag 21 augustus

10:00-12:30

Sectie vergadering nuttige succulenten:

- Gerd Esser (Giessen): Produktiviteit van cactussen bij variabele CO2 concentratie.
- Werner Hoffmann (Wiesbaden): Problemen van het nut van Neowerdermannia vorwerckii als voedingsplant.

12:30-13:30 Lunch

13:30

Sectie vergadering Asclepiadaceae:

- H. van Donkelaar (Werkendam): Succulente Asclepiadaceae in de Flora Malesiana.
- Siegrid Liede (Ulm): Sarcostemma viminale, een fascinerende succulent.
- Ulrich Meve (Munster): Cytologische and morphologische differentiatie in het Caralluma burchardii complex.

Sectie vergadering Aizoaceae:

- Norbert Zimmermann (Jena): Een revisie of Schwantesia.

Sectie vergadering Aloaceae:

- Susan Carter: Aloe problemen in East Africa.

IN MEMORIAM

Freek van der Linde.

Maandag 16 mei jl. bereikte ons het bericht, dat onze cactusvriend Freek in zijn woning te Tiendeveen na een lange periode van ziek zijn is overleden. Hij is 79 jaar oud geworden.

Freek was mede oprichter van de afdeling Hoogeveen (nu de afdeling Drenthe), jarenlang hiervan de voorzitter en in de laatste jaren nog actief als lid. Altijd bereid om nieuwe leden met hun hobby op weg te helpen en steeds bereid een afdelingsavond te verzorgen.

Na eerst zijn boekenverzameling aan de afdeling te hebben geschonken, moest hij de afgelopen herfst noodgedwongen afscheid nemen van zijn planten.

Met het heengaan van Freek hebben wij een opgewekte vriend en een actief verenigingslid verloren.

Namens de afdeling Drenthe:

A. Greydanus-Sattler.

Enquête Succulenta 2000.

Er werden circa 840 formulieren terugontvangen. Vele leden verklaarden zich bereid om voor het tijdschrift Succulenta de pen ter hand te nemen. Hiervan behoren 20 leden tot de geregelde schrijverskring. De redactie zal al het mogelijke doen, de andere leden ook daadwerkelijk aan het schrijven te krijgen, zodat de variatie in artikelen in ons tijdschrift verder kan toenemen. Formulieren, die na 15 juni binnenkomen, kunnen niet meer verwerkt worden. Wij hopen in het volgende nummer van het verenigingsnieuws de eerste resultaten van de enquête te kunnen melden. De vragen zijn vaak met veel toelichting ingevuld en dat vergt toch wel wat extra tijd voor het verwerken. De enquête is anoniem, dat houdt in, dat geen enkel lid persoonlijk antwoord krijgt op zijn opmerkingen. Van de meesten weten we ook geen afzender. Zodra mogelijk zullen we wel in het verenigingsnieuws hieraan uitgebreid aandacht besteden.

NOTULEN VAN DE ALGEMENE LEDENVERGADERING VAN 28 MEI 1994 IN HET RIJKS-HERBARIUM TE LEIDEN.

Volgens de getekende presentielijst zijn er 18 afdelingsvertegenwoordigers en 45 andere leden aanwezig. Tezamen met het bestuur derhalve 68 leden. Niet iedereen heeft getekend.

De vice-voorzitter, de heer B.B. Krijnen opent om 10 uur de vergadering en heet de aanwezigen welkom. Op verzoek van de jubileumcommissie stelt hij voor een pauze in te lassen. De afdeling Gouda doet een voorstel van orde naar aanleiding van de gerezen bestuursproblemen. Zij stelt voor, een commissie van goede diensten te benoemen en het punt bestuursverkiezing te laten rusten tot de najaarsvergadering. Over dit voorstel wordt gestemd. 5 afdelingen en 6 leden verklaren zich vóór dit voorstel en 14 afdelingen en 18 afzonderlijke leden verklaren zich hiertegen. Het voorstel is met 148 stemmen vóór en 493 stemmen tegen, verworpen.

De notulen van de vergadering van 16 oktober 1993 ontlokken de heer Essers de verklaring, dat de opmerking over bezoekers van een open dag niet zo cru was geweest c.q. was bedoeld. Maar men moet nu eenmaal opletten. In de eerste regel van de paragraaf begroting moeten de woorden "niet het" worden geschrapt. Hierna worden de notulen, onder dankzegging aan de secretaris, goedgekeurd.

VRIJWILLIGER (M/V) GEVRAAGD

Het bestuur wenst de reorganisatie van de redactie van ons tijdschrift **SUCCULENTA** te besluiten met de benoeming van een **HOOFD-REDACTEUR**. Deze functionaris zal worden belast met het leiden van het redactieteam, contacten met enige tientallen (wellicht 100) schrijvers, de drukkerij en het bestuur. Overwogen wordt de algemene leden vergadering te vragen, deze nieuwe functionaris in het bestuur te benoemen.

De te benoemen hoofdredacteur zal over voldoende tijd (4 tot 8 uur per week) moeten kunnen beschikken. Ervaring opgedaan in een management-team is gewenst. De nota bestuurs-overwegingen, inclusief het takenpakket, kan bij de secretaris worden opgevraagd. Gaarne zien wij Uw reacties op het secretariaat tegemoet.

De vice-voorzitter deelt mede, dat er op de enquête tot nu toe 760 formulieren zijn terugontvangen. Als uiterste inleverdatum is abusievelijk 1 mei vermeld, doch dit moet 1 juni zijn. De vragen zijn over het algemeen zeer serieus ingevuld. Meer dan 10 procent van de leden heeft zich bereid verklaard om voor ons tijdschrift te schrijven of doet dit reeds. De redactie zal zich inspannen om een ieder ook daadwerkelijk aan het schrijven te krijgen. Er komen nog steeds formulieren terug en over het resultaat valt verder nog niets te zeggen.

Van de in het aprilnummer van Succulenta afgedrukte reductiebon voor de aanschaf van Cactusen, een geheel geïllustreerde encyclopedie is voorzover bekend, 40 maal gebruik gemaakt. Dit is niet zo erg veel, maar de uitgever vindt dit een redelijk aantal.

De secretaris krijgt het woord over de Spanjereis en hij vertelt van de te geringe deelname voor de aprilreis. Toch hoopt hij, dat de oktoberreis kan doorgaan en verwijst naar de INFO-stand, waar het programma en een model voor de reisdocumentatie ter inzage liggen.

De vice-voorzitter vervolgt met een overzicht van de vacatures binnen de vereniging en reikt aan de scheidende bibliothecaris, de heer J.C.A. Magnin, het boek Aloë's van Zuid Afrika uit. (applaus). De nieuwe bibliothecaris in de persoon van de heer W.P.C. Bervoets, wordt voorgesteld. (applaus). Een overzicht van de ontwikkeling binnen de redactie wordt gegeven en medegedeeld, dat er

binnen de redactie nu alleen nog een hoofdredacteur ontbreekt. Het bestuur heeft inmiddels de taken vastgesteld, die zij deze functionaris wil delegeren. Het (oude) bestuur is tevens van mening, dat een hoofdredacteur deel moet uitmaken van het verenigingsbestuur.

De secretaris maakt de uitslag van de "Gouden Pen" bekend. Deze is gewonnen door de heer Bert Jonkers met het stuk "Marokko, een succulentenland om de hoek". Een gedeelde 2e en 3e plaats werden behaald door Herman Busser met het stuk "Een terugblik op de Floriade" en Frank Vandembroeck met het stuk "Op zoek naar Parodia Chrysacanthion". Ook alle andere genomineerde stukken behaalde stemmen, maar vielen (net) buiten de prijzen.

De vice-voorzitter maakt melding van de ontwikkeling rond de verzameling van de heer Rubingh, nu deze er zelf om gezondheidsredenen niet meer voor kan zorgen. De verzameling is naar de Hortus van de vrije universiteit gegaan en kan dus bewonderd worden in Amsterdam Buitenveldert. Mevrouw Smit leest een brief voor van de Heer Wagenaar Hummelinck. Deze heeft sinds 1927 in Succulenta gepubliceerd en deelt nu mede, dat hij zijn laatste artikel geschreven heeft en stelt de door hem gebruikte boeken ter beschikking aan onze bibliotheek. (Applaus)

De vereniging heeft een zevental brieven van afdelingen ontvangen, waarin deze hun ongerustheid uitspreken over de samenwerking binnen het bestuur. Het nieuwe bestuur zal deze zaak behandelen *). Van onze Belgische zustervereniging "Grusonia" is een felicitatiekaart ontvangen.

Het jaarverslag van de secretaris over 1993 is in het juninummer gepubliceerd en is nog niet door alle leden gelezen. Dit punt wordt op voorstel van de afdeling Gouda uitgesteld tot de najaarsvergadering.

In het jaarverslag van de penningmeester over 1993 is het bedrag van het Floriadefonds aan de verkeerde zijde van de balans vermeld. De tellingen kloppen wel. Het clichéfonds krijgt een applaus voor het behaalde (éénmalige) resultaat. De afdeling Gouda merkt op, dat het tijdschrift een belangrijke overschrijding van de begroting laat zien. De penningmeester licht toe, dat dit te maken heeft met later genomen beslissingen, het tijdschrift "full-color" te maken en de verzorging van de papierkwaliteit. Ook stijgen de portokosten, zijn er nieuwe enveloppen gedrukt en lopen

de advertentieopbrengsten terug. Door een kostendaling voortvloeiend uit de nieuwe werkwijze van de redactie zullen de kosten in 1994 lager zijn.

De heer Beukelaers deelt, mede namens de heer v/d Puyll mee, de boeken van de vereniging te hebben nagekeken en bijzonder in orde te hebben gevonden. Op het voorstel van de kascommissie wordt de penningmeester dan ook decharge verleend.

Na de pauze wordt een nieuwe kascommissie benoemd. Op voorstel van het bestuur worden de heren Leive van Gooi - en Eemland en de heer van Santvoort van Kennemerland als zodanig benoemd. De laatste is nog onkundig van deze benoeming.

Na de maximale termijn te hebben uitgediend treedt mevrouw E. van Die van Wijnen af als bestuurslid. Als instellingsbeheerster blijft zij de vereniging dienen. Mevrouw C. Wolters tekent voor haar een van haar lievelingsplanten als herinnering.

De heer B.B. Krijnen treedt na drie jaar af als penningmeester. In deze tijd heeft hij de vereniging op uitnemende wijze gediend. Het heeft echter nooit in zijn bedoeling gelegen, zich nogmaals verkiesbaar te stellen en dat doet hij dus ook niet. Hem wordt een boekenbon aangeboden. Vervolgen treden als nieuwe bestuursleden aan de heren K.F. Zaunbrecher voor de functie van voorzitter en de heer J.A.M. Schellart als penningmeester. Beide heren zijn door het bestuur op de kandidatenlijst geplaatst en daar er slechts één kandidaat per functie gesteld is, zijn zij reglementair gekozen.

Op verzoek van het bestuur zijn ter gelegenheid van het 75 jarig jubileum door afdelingen kandidaten voorgedragen voor benoeming tot lid van verdienste. Teneinde een zinvolle stemming te kunnen houden, werden nog niet alle nominaties gehonoreerd, doch een gedeelte opgeschort tot de najaarsvergadering. De nominaties werden naar het oordeel van het bestuur voldoende gemotiveerd. Een zeer beknopte samenvatting van de motivatie werd op het stembiljet vermeld. Unaniem vóór stemden 19 afdelingsvertegenwoordigers en 13 leden, in totaal 660 stemmen. 3 afdelingsvertegenwoordigers en 9 leden, vertegenwoordigend 117 stemmen stemden ongeldig, onvolledig, tegen of niet unaniem. Op grond hiervan werden met zeer ruime meerderheid van

stemmen benoemd tot lid van verdienste:
 Mevrouw C. Bouman - van Egmond uit Waver-
 veen;
 Mevrouw E. van Die- van Wijnen uit Lunteren;
 Mevrouw J. van de Ven uit Oerle;
 de Heer A. van Beek uit Hilversum;
 de Heer A. van Donkelaar uit Werkendam;
 de Heer P. Hermans uit Beesel;
 de Heer G.J.M.J. Klink uit Rijnsburg;
 de Heer J.C.A. Magnin uit Strijen;
 de Heer F.K.A. Noltee uit Zwijndrecht;
 de Heer J. Slabbers uit Herten;
 de Heer B. van Smirren uit Zaandam;
 de Heer P. van Veen uit Zuidhorn en
 de Heer C. Wonnink uit Zutphen.

Tijdens de rondvraag informeert de heer van Tilborg, wie de korting voor de verenigingsreizen betaalt. De secretaris antwoordt, dat deze prijzen door onderhandeling zijn vastgesteld en in principe de vereniging geen geld mogen kosten. Op volgeboekte reizen kan mogelijk zelfs worden overgehouden.

GOUDEN PEN 1993

Deze is gewonnen door Bert Jonkers met zijn stuk: "Marokko, succulentenland om de hoek". Op een gezamenlijke tweede plaats eindigden Herman Busser met "Terugblik op de Floriade" en Frank Vandenbroeck met "Op zoek naar Parodia chrysacanthion". De 2e prijs werd op het jubileumweekend uitgereikt. De Heer Bert Jonkers was aldaar niet aanwezig.

SPANJEREIS

De datum is gewijzigd i.v.m. een nachtrit op de terugweg. Datum: 15 t/m 23 oktober. Prijs: voor leden f 965,-; voor niet leden f 1055,- Het diner in Barcelona is facultatief. Voor inlichtingen kunt U contact opnemen met Fleury Reizen, telefoon 085 - 830335.

Uitslag jubileum diawedstrijd en -plantenkeuring

Hierna volgt de uitslag van de jubileum diawedstrijd en -plantenkeuring, zoals gehouden tijdens het jubileumweekend 28 en 29 mei in de Hortus Botanicus te Leiden.

De heer Essers meldt, dat op pag. 42 van het Verenigingsnieuws een nieuwe voorzitter voor de afdeling Zuid Limburg staat vermeld. De afdeling zelf weet hier niet vanaf. Nagezocht zal worden, waar deze informatie vandaan komt.

De heer van Eijdsen, ledenadministrateur, meldt klachten bij de bezorging van Succulenta. Ook zijn de enveloppen van slechte kwaliteit en moet bij herdruk steviger papier gebruikt worden.

De volgende ledenvergadering wordt vastgesteld op 15 oktober 1994 te Assendelft en wordt georganiseerd door de afdeling Zaanstreek.

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter rond twaalf uur de vergadering.

Almere, 11 jun 1994
 J. van Alten, secretaris

*) Het bestuur heeft inmiddels met de heer van Tricht een afspraak gemaakt om de gerezen problemen te bespreken en te regelen in de hoop tot een bevredigende oplossing te komen.

JUBILEUMDIAWEDSTRIJD

In totaal hebben 23 leden van Succulenta deelgenomen aan de diawedstrijd door in totaal 67 dia's in te sturen. De dia's zijn anoniem beoordeeld door een onafhankelijke jury. Op basis van basis van enkele objectieve criteria, zoals scherpte, achtergrond, kleurzweem en belichting, is een selectie gemaakt van de mooiste dia's. Deze selectie van 19 mooiste heeft u vanmiddag kunnen zien hier in de collegezaal.

Uit de 19 dia's heeft de jury een eerste, tweede en derde plaats geselecteerd. Dit is gebeurd doordat ieder jurylid zijn nummer 1, 2 en 3 heeft aangewezen. De individuele waarderings zijn bij elkaar opgeteld. De beoordeling om te komen tot 1, 2 en 3 gebeurde aan de hand van meer subjectieve criteria, zoals compositie, kleurcontrast, onderwerpskeuze en creativiteit en eigen visie op het onderwerp.

Eerste prijs: de heer C. Bakelaar te Zwijndrecht; f 75,- ter beschikking gesteld door Bloemen- en plantentuin Van Donkelaar te Werkendam.

Tweede prijs: de heer W. Bosma te Heerhugowaard; f 50,- ter beschikking gesteld door F. Noltee te Zwijndrecht.

Derde prijs: de heer H. Birkhoff te Baarn; f 25,- ter beschikking gesteld door C. Grootsholten te Honselersdijk.

Publieksprijs: de heer W. Bosma te Heerhugowaard; f 100,- ter beschikking gesteld door Natuur en Boek te Den Haag.

JUBILEUMPLANTENKEURING

Daar van te voren niet bekend was welke planten en in welke hoeveelheid zouden worden ingebracht, waren er prijzen beschikbaar voor twee categorieën: cactussen en overige succulenten.

Cactussen

Eerste prijs: de heer R. Mayer te Oudewater, met *Pediocactus despainii*, *P. Knowltonii*, *P. paradenei* en *P. simpsonii*; f 75,- ter beschikking gesteld door Cactuskwekerij Lakerveld te Lexmond.

Tweede prijs: de heer C. Grootsholten met *Gymnocalycium cardinasianum*; f 50,- ter beschikking gesteld door F. Noltee te Zwijndrecht.

Derde prijs: de heer P. van der Laken te Alphen a/d Rijn met *Austrocephalocereus dolichospermaticus*; f 25,- ter beschikking gesteld door C. Grootsholten te Honselersdijk.

Overige succulenten

Eerste prijs: de heer J. Keyzer te Ter Aar met *Euphorbia unispina*; f 75,- ter beschikking gesteld door C. Grootsholten te Honselersdijk.

Tweede prijs: de heer J. Keyzer te Ter Aar met *Euphorbia columnaris*; f 50,- ter beschikking gesteld door A. Morcus te Maasdijk.

Derde prijs: de heer J. Keyzer te Ter Aar met *Euphorbia mozaica*; f 25,- ter beschikking gesteld door Cactuskwekerij Lakerveld te Lexmond.

Erepreis gehele keuring: de heer J. Keyzer te Ter Aar met *Euphorbia unispina*.

CONTRIBUTIEBETALING BUITENLANDSE TIJDSCHRIFTEN

ALGEMENE REGELS

1. U dient er voor te zorgen, dat degene die de contributie int uiterlijk op 15 december over Uw bijdrage (vermeerderd met f 1,- per tijdschrift/abonnement als bijdrage in de bank/portokosten) beschikt. Denk aan de decemberdrukte bij Postgiro en banken.

1. Als U de koers zelf wilt berekenen, moet U het hoogste bedrag voor de betreffende valuta berekenen, dat U dagelijks in de krant kunt vinden onder koersberichten. Het laagste bedrag is het bedrag, dat de bank U voor de vreemde valuta terugbetaalt. U kunt natuurlijk het juiste bedrag ook door de postgiro of bank laten berekenen. De Postgiro berekent steeds een erg gunstige koers.

3. U dient bij Uw betaling steeds Uw lidmaatschapsnummer, te vinden op de adresband, te vermelden.

Voor het ENGELSE tijdschrift en de VETPLANTENVERENIGING VAN SUID-AFRIKA heeft de heer Vis zich bereid verklaart, de contributie centraal te innen. Wie van zijn diensten gebruik wil maken, moet zijn bijdrage(n) sturen aan: bankrekening 5534 19 447 t.n.v. Dhr. E. Vis, Hunnenpad 8, 3881 MB Putten. (tel.: 03418-53100)

Voor het AMERIKAANSE tijdschrift wil de heer de Looze graag de administratieve rompslomp op zich nemen. Wilt U wel zo vriendelijk zijn om Uw contributie te betalen, zodra U daartoe bent uitgenodigd door middel van het bijgelegde enveloppe? Zijn gegevens: Postbank 919900 van Dhr. H. de Looze, Kavelweg 20, 8181 SX Heerde (tel.: 05782-2793).

Voor het DUITSE tijdschrift (KuaS en eventueel andere tijdschriften wil ondergetekende ook volgend jaar weer zijn medewerking verlenen. Indien U er voor zorgt, dat ik Uw bijdrage uiterlijk op 1 november heb ontvangen, kunt U, (behoudens kontributieverhoging) volstaan met het storten van DM 61,-. Wie na 1 november betaalt, moet DM 66,- betalen en spaart dan toch nog ca. F. 15,- uit. De gegevens zijn: Postbank 1401427 van Dhr. J. Theunissen, Vierschaarstraat 23, 4751 RR Oud Gastel. (tel.: 01651-1943)

Ten overvloede zij nog vermeld, dat U ook kosteloos (op de portokosten na), een in vreemde geldsoort uitgeschreven Eurocheque aan de betreffende penningmeester kunt sturen.

Sjef Theunissen.

Afd. Achterhoek.

- 8 sep. Gastspreker en vakantie dia's.
 13 okt. Gastspreker
 plaats: E.N.O. gebouw, Woerdseweg Groenlo
 aanvang: 20.00 uur

Afd. Brabant-België.

- 26 aug. Ruilbeurs voor leden.
 30 sep. Lezing door Freddy Delabarre over de geschiedenis van de cactus van 1492 tot 1930.
 28 okt. Lezing door Freddy Lampoo over Nieuw Mexico en Texas.
 plaats: Hoger Rijksinstituut voor Tuinbouw de Bavaylei 116 1800 Vilvoorde
 aanvang: 20.00 uur.

Afd. Delfzijl e.o.

- 1 sept. Dialezing door J. Haak
 17 sept. Cactusbeurs van het Noorden
 6 okt. Dialezing door Henk de Looze
 plaats: Groene Weide Snelgersmastraat 15 Appingedam, aanvang: 19.30 uur.

Afd. Dordrecht e.o.

- 11 aug. Buitenvergadring.
 22 sept. Thema avond.
 13 okt. Lezing.
 plaats: De Christelijke MTS, Prof. Waterinklaan 45 Dordrecht, aanvang: 19.30 uur.

Afd. Drenthe.

- 7 sept. Op kasbezoek bij Aaltje Greydanus.
 17 sept. Ruilbeurs Intratuin tuincentrum a.d. rondweg te Groningen.
 5 okt. Lezing door Anjo Keizer over de flora van de zuidelijke staten van Amerika.
 plaats: Hotel Koopman, de Palz 7 Beilen.

Afd. Flevozoom.

- 19 sep. Eigen avondte verzorgen door liefhebbers van vetplanten, (Aloë's, Gasteria, Hayworthia etc)
 24 okt. Spreker over Thelocactussen.
 plaats: Groen van Prinstererschool, Verkeersweg 51 Harderwijk, aanvang: 20.00 uur.

Afd. Fryslan.

- 13 sep. In de kas van het landgoed "Vijversburg"
 11 okt. Lezing door de Heer L. Bercht over Gymnocalcium.
 plaats: Zalencentrum Tivoli, Huizumerlaan 59 Leeuwarden; aanvang: 19.30 uur.

Afd. Gooi- en Eemland.

- 8 sep. Lezing door L. Bercht over Copiapoa's.
 13 okt. Lezing Henk Birkhoff over Alpenbloemen.
 plaats: Kleine zaal van Goede Herderkerk, Simon Stevinweg 146, ingang Lieve de Keylaan Hilversum; aanvang: 20.00 uur.

Afd. 's Gravenhage e.o.

- 19 sept. Eduard van Hoofstadt gaat verder met de lezing over zijn reis door Mexico.
 17 okt. Ludwig Bercht uit Harmelen vertelt over planten uit Brazilië.
 plaats: Pius-X Kerk, Hengelolaan/hoek Zonnoord Den Haag; aanvang: 20.00 uur

Afd. Groningen.

- 15 sep. Lezing door Wim Alsemgeest over de mooiste cactussen op aarde, bij ons in de kas.
 17 sep. Cactus- en vetplantenbeurs bij Intratuus te Groningen.
 20 okt. Lezing doot Wolter ten Hoeve over zijn mexicaanse reis.
 plaats: Zaal van de buurt- en speeltuinvereniging SELWERD, Elzenlaan 72 Groningen; aanvang: 19.30 uur

Afd. Den Helder e.o.

- 17 sept. Lezing door T. Neutelings over Gymno's.
 8 okt. Lezing door Henk Krijnen over Copiapoa's en andere Chileense bolcactussen.
 plaats: Centrum voor Natuuronderwijs "De Groene Poolster", Pasteurstraat 6 Den Helder
 aanvang: 13.45 uur

Afd. Nijmegen

- 2 aug. kasbezoek bij Jan Reynen
 3 sep. cactusmarkt
 6 sep. ???
 4 okt. Robert Mayer over 7 weken op een Mesa

plaats: Opleidingscentrum 't Vanck, Energieweg
 19 Nijmegen; aanvang: 20.00 uur

Afd. Noord- en Midden Limburg

- 26 aug. dialezing door hr. Nabbers over Mesems.
 23 sept. Dialezing hr. van de Wouw over Asclepiadaceae.

plaats: zaal van de kanovereniging "de Viking"
 Vikingweg 1 Venlo; aanvang: 20.00 uur

Afd. Rotterdam e.o.

- 26 sept. Dhr. W. Bosma "Cactussen en Vetplanten, een retourtje A tot Z".
 31 okt. Dhr. M. Genotte "Alpenbloemen".

plaats: bovenzaal van het Wijkgebouw Pier 80
 Rösener Manzstraat 80 Rotterdam; aanvang: 20.00 uur

Afd. Tilburg

- 12 sep. Feestelijke avond of:?
 10 okt. Lezing door H. Krijnen over Copiapoa's en andere Chileense bolcactussen.

plaats: Kasteelhoeve, Hasseltstr 256 Tilburg;
 aanvang: 20.00 uur

Afd. Utrecht e.o.

- 8 sept. Praatavond, Gerrit Melissen neemt Astrophytums mee
 13 okt. Jubileumavond 45 jaar afdeling Utrecht

plaats: Buurthuis Ravelijn, H. Graaflandstraat 2a Utrecht; aanvang: 20.00 uur

Afd. Voorne-Putten en Rozenburg

- 12 sep. Kasbezoek Leen Stolk Binnenweg 12 Melissant, napraten vorig bezoek.
 10 okt. Lezing Wim Alsemgeest over "25 jaar tussen cactussen en andere vetplanten"

plaats: Het Trefpunt, Burg. v.d. Blinklaan 5 Vierpolders Gem Brielle); aanvang: 19.30 uur

Afd. West-Brabant

- 17 sept. Kasbezoek bij de heer Pijpers.
 15 okt. Diavoordracht door de heer Goorden.
 plaats: cafe rest. "Marktzicht", Markt 50 Etten-Leur; aanvang: 14.00 uur

Afd. Ysselstreek

- 28 aug. Succulentenbeurs
 30 sep. Lezing Wim Alsemgeest over Mexico
 28 okt. spreekt hr Ter Brugge over zijn jongste Zuid Afrika reis.

plaats: Autodistribution van Rijn, Manegestr 3 Deventer; aanvang: 20.00 uur

Afd. Zeeland

- 26 aug. Bijeenkomst
 30 sept. Bijeenkomst
 28 okt. Bijeenkomst

plaats: Thomaskapel aan de Vrijlandstraat Middelburg; aanvang: 19.30 uur

Afd. Zuid Limburg

- 6 sep. Vakantiemaand met dia's en foto's van vakantie en eigen verzameling etc.
 4 okt. Lezing door Mw C. Wolters over de A.B.C. Eilanden.

plaats: Gemeenschapshuis, Hoofdstraat 12 Schimmert; aanvang: 19.30 uur

Afd. Zwolle

- 27 sep. Bijpraten, onderlinge ruil- en verkoopmarkt, na de pauze dia's.
 18 okt. Vaassense avond.

plaats: Gebouw de Groene Welle, v/h Centrum voor Tuinbouwonderwijs, Prinses Margrietstraat 2 Zwolle; aanvang: 19.30 uur

NIEUWS VAN ONZE BELGISCHE ZUSTER-VERENIGINGEN.

Aylostera

- 5 aug. Barbeque.
 6-7 aug. Opendeurdagen
 9 sept. Dialezing door Vergauwen "Hoogteplanten uit Zuid-Amerika"
 14 okt. Dialezing door Andre Liekens "Dagbloeiende Echinopsissen"

plaats: Zaal 't Duifken, Zijpstraat 15 9308 Hofstade; aanvang: 20.00 uur

NIEUWS VAN ONZE BELGISCHE ZUSTER- VERENIGINGEN - 2

Cactusvrienden Limburg

- 15 aug. Gymnocaliciums door L. Bercht
19 sep. Brazilië deel 2 door L. Van
Criekinging
17 okt. uitslag dia- en zaaiwedstrijd, huldi-
ging trouwe leden en ruilbeurs
plaats: Cultureel Centrum, Dekenstraat 40 Heus-
den Zolder; aanvang: 20.00 uur

Grusonia

- 12 aug. Hooggebergteplanten uit Zuid-
Amerika door Fermin Vergauwen en
Frans Vermeir(Don Bosco)
9 sep. Madagascar deel 2 door Frank
Hoste(Vijverhof)
14 okt. Najaarsruilbeurs en quiz(Don Bosco)
plaats: Zaal Vijverhof te Tielt of Don Bosco te
Torhout; aanvang: 20.00 uur

EVENEMENTENKALENDER

1994

19-21 augustus

IOS CONGRES IN WAGENINGEN (zie ook pag.
56 en 57 van dit nummer).

21 augustus

Regionale ruilbeurs van de afdeling West Brabant.
Plaats: Café Marktzicht, Markt 50 te Etten Leur.
Aanvang 10.00 uur, einde omstreeks 15.00 uur.
Het café Marktzicht is per trein te bereiken en
bevindt zich circa 10 minuten vanaf het Station
Etten Leur. Per auto vanaf Roosendaal of Breda
komt U via de afslag "Centrum" op de markt.
Voor het (gratis) reserveren van tafels kunt U
contact opnemen met L. van Vlimmeren, tel.:
01652-15309.

28 augustus

Cactus en Vetplantenbeurs van het Oosten in de
Hanzehof, Coehoorsingel 1 te Zutphen. Ope-
ningstijd van 11.00 tot 16.00 uur en de toegangs-
prijs bedraagt f 1,-
Voor standhouders is de zaal open om 9.30 uur.
Tafelhuur bedraagt f 4,50 p/m (maximaal 4 m,
meerdere op aanvraag). Plaats reserveren uitslui-
tend door vooruitbetaling van f 5,- op rekg
38.67.96.319 t.n.v. F.J.G. Hilge te Zutphen (tel.
05750-29610) onder vermelding van aantal meters
inzake beurs 94 met uiteraard Uw naam en adres.

3 september

17e Internationale Cactusmarkt te Nijmegen in der
zalen van het Kolpinghuis te Nijmegen (ca 5
minuten lopen van het centraal station). De zaal is
voor deelnemers geopend vanaf 9.00 uur en voor
bezoekers van 10.00 uur tot 16.00 uur. Entree Fl
1,-.
Tafelhuur Fl 5,- per m tot max. 4 m. Iedere extra
m Fl 10,- (LET OP: GEEN NATUURIMPOR-

TEN!) Reservering BINNENLAND door storting
van de tafelhuur op Postbanknr. 1914156 t.n.v.
Succulenta-Nijmegen te Herpen. BUITENLAND
telefonisch op een van de volgende telefoonnum-
mers 08874-2704 of 08894-14269. Verdere inlich-
tingen eveneens via deze telefoonnummers.

10/11 september

E.L.K. te Blankenberge in België. Het programma
ontvangt U in Blankenberge. Informatie en aan-
melding bij de heer J. Linden, Onderste Wehr 53,
6344 LC Hoensbroek, tel: 045-220966.
Inlichtingen voor de plantenbeurs tijdens dit
weekend bij de heer G. Cools, Adrinkhovenlaan
107, 2150 Borsbeek te België.

17 september

Cactussen- en vetplantenbeurs van het Noorden in
"Intratuin", Cuypersweg 5 te Groningen. Als
voordeel van "Intratuin" zien wij de ligging aan
de Noordelijke Rondweg, parkeergelegenheid, de
mogelijkheid, de planten direct bij de ingang uit te
laden en de gratis toegang. Wij kunnen 125 metr
tafel verhuren a f 5,- p/m, waarbij leden van de
organiserende afdelingen bij voorrang plaatsruimte
kunnen reserveren. Openingstijd van 10-16 uur,
inbreng planten vanaf 8.30 uur. Reservering bij P.
van Veen, de Gast 33 a, 9801 AB Zuidhorn. Uw
reservering wordt definitief na ontvangst van het
huurbedrag op postbanknr 867246 of banknr
37.58.55.718 t.n.v. P. van Veen

15/23 oktober

Jubileum-verenigingsreis Spanje (onder voorbe-
houd) **Gewijzigd Programma, zie pag. 60**

15 oktober

Najaarsvergadering SUCCULENTA in Assendelft

VRAAG EN AANBOD

Opgaven voor nr 5/1994 moeten voor 28 augustus worden opgestuurd aan Mevr. J.M.Smit Rees-ink, tel. 08389-17551 (adresgegevens op pag. 54)

Te koop: Elseviers Cactussenboek S.K.Bravenboer, f 35,-. 126 Cactussen en Vetplanten in kleur. W. Oudshoorn, f 20,-. Disco cactus A.F.H.Buining, f 30,-. Cacti and Succulents Rudolf Subik, f 25,-. Cactussen in kleur vertaald door Frans Noltee en Arie de Graaf, f 30,-. Prijzen plus porto. L.Bosman, Ackersdijkstraat 37-C, 3037 VB Rotterdam. Tel.010-4671283.

Te koop aangeboden: een muurkas 2,40 x 2,40 m met een rond dak. Mevr.E.van Die. Tel. 08388-3579.

Aangeboden: informatie over tijdschrift cactussen, vetplanten en caudex, Engelstalig, The Amateurs' Digest. Graag postzegel bijvoegen. M.Heijlens, Van Lierdestraat 41, 9470 Denderleeuw, België.

Wil zaailingen ruilen of verkopen. Vraag naar lijst, of stuur uw lijst. Wie kan mij helpen aan kleinblijvende Aloe's. Kan ruilen of kopen. Heb vele Haworthia's. Couvreur Mario, Dudenhofenlaan 1-A, 8620 Nieuwpoort, België.

TE KOOP

**BINNEN DE BEBOUWDE KOM VAN SAPPE-
MEER:**

**6800 M2 TERREIN MET DAAROP 100 M2
MODERNE CACTUSKAS**

**TEL. NA 18.00 UUR
05980 - 93253**

CACTUSSEN - EN VETPLANTENZADEN
Schrijf vandaag nog voor GRATIS ZAADLIJST

**DOUG EN VICKY ROWLAND
200 SPRING ROAD, KEMPSTON**

BLADKAKTUS

Binnenlandse en buitenlandse boeken steeds voorradig. Wij bestellen graag voor U.

Vraag onze Bladkaktus, een lijst met succulente literatuur aan.

NATUUREN BOEK
Bankastraat 10
2585 EN's Gravenhage
tel. 070-3505648

uhlig kakteen

D7063 KERNENi. R.
(Rommelshausen) bij Stuttgart
Postbus 1017, Duitsland
Tel. (07151)41891 Fax (07151)46728
Kwekerij: Hechnachterstrasse

- * meer dan 200 geslachten, meer dan 2000 soorten zeldzame planten en zaden.
- * verzending over de gehele wereld.
- * bezoekers en groepen zijn van harte welkom.
- * onze planten- en zaadlijst ontvangt U op aanvraag tegen een internationale antwoord-coupon.

PLANTENVERENIGING

ASTROLAYA

Dag van de plantenliefhebber

Zaterdag 20 augustus van 10 tot 18 uur

Sationsstraat 82, 9880 Aalter

PROGRAMMA

Plantenbeurs: doorlopende plantenbeurs van 10 u. tot 18 u.

Voordrachten:

- 11 u. **Bonsai** door **Daniël Caerels**.
13 u. **Euphorbia's deel 2** door **Jaap Keyzer**.
14 u. **Orchideeën** door **André Leman**.
15 u. **Kuipplanten** door **Johan Verstreynge**.
16 u. **Cactussen** door **Andries Bongaards**.

Info: Gernaey D., Ganzeplass 29, 9880 Aalter tel: 09/
3743139

Buyse I., Brugstraat 164, 9880 Aalter, tel. 09/3746763

Om weten:

-deuren open om **10 u. stipt**
-voordrachten, parking gratis aangeboden.

Huur tafels: de prijs bedraagt Bfr
125 per meter.

Inschrijvingen: Uiterste datum **5**
augustus naar **Buyse Ignace**,
Brugstraat 164, 9880 Aalter.

HOCHSTÄTTER KAKTEEN

Postbus 510 210 D68242 Mannheim

Tel.: (0621)- 794675 Fax: (0621) - 790032

Pedio's, Sclero's,

echinomastus, echinocereus, escobaria, neobessya,
Austrocactus, mammillaria, Yucca, Agave, Le-
wisia, Ariocarpus, Astrophytum, Turbinicarpus,
Wiedblumen aus USA, Canada u. Mexico met
standplaatsopgaven.

Boeken

An den Standorten von Pedio-und Sclerokakteen,
duits DM 59,-

To the habitats of Pedio/Sclerocactus, engels DM
69,-

The genus Sclerocactus Cactaceae-Revised,
engels DM 79,- plus DM 6,50 verzendkosten.

S.v.p. s.a.e. voor de lijst bijvoegen.

**British
Cactus &
Succulent
Society**

Het Journaal van de BCSS verschijnt eenmaal per
kwartaal en bevat zowel artikelen van wetenschap-
pelijke aard als verenigingsnieuws en artikelen
van lezers.

Eenmaal per jaar publiceren wij Bradleya voor de
serieuze verzamelaar en liefhebber van succulenta
planten.

Compleet lidmaatschap, incl. Bradleya

In de E.E.G. £ 22.00

Buiten de E.E.G. £ 24.00

Excl. Bradleya resp. £ 12 en £ 13

Overzeese bestemmingen per luchtpost. Vorige
nummers verkrijgbaar.

Verdere informatie bij:

Hon. Membership Secretary

**Mr P. Lewis, 1 Springwoods, Courtmoor,
Fleet, Hants GU 13 9 SU Engeland.**

CACTUSSEN

TE KOOP GEVRAAGD

Collecties, zaaisels en Copiapoa's.

J.F.A. Wortelboer, Meer en Vaart 360,

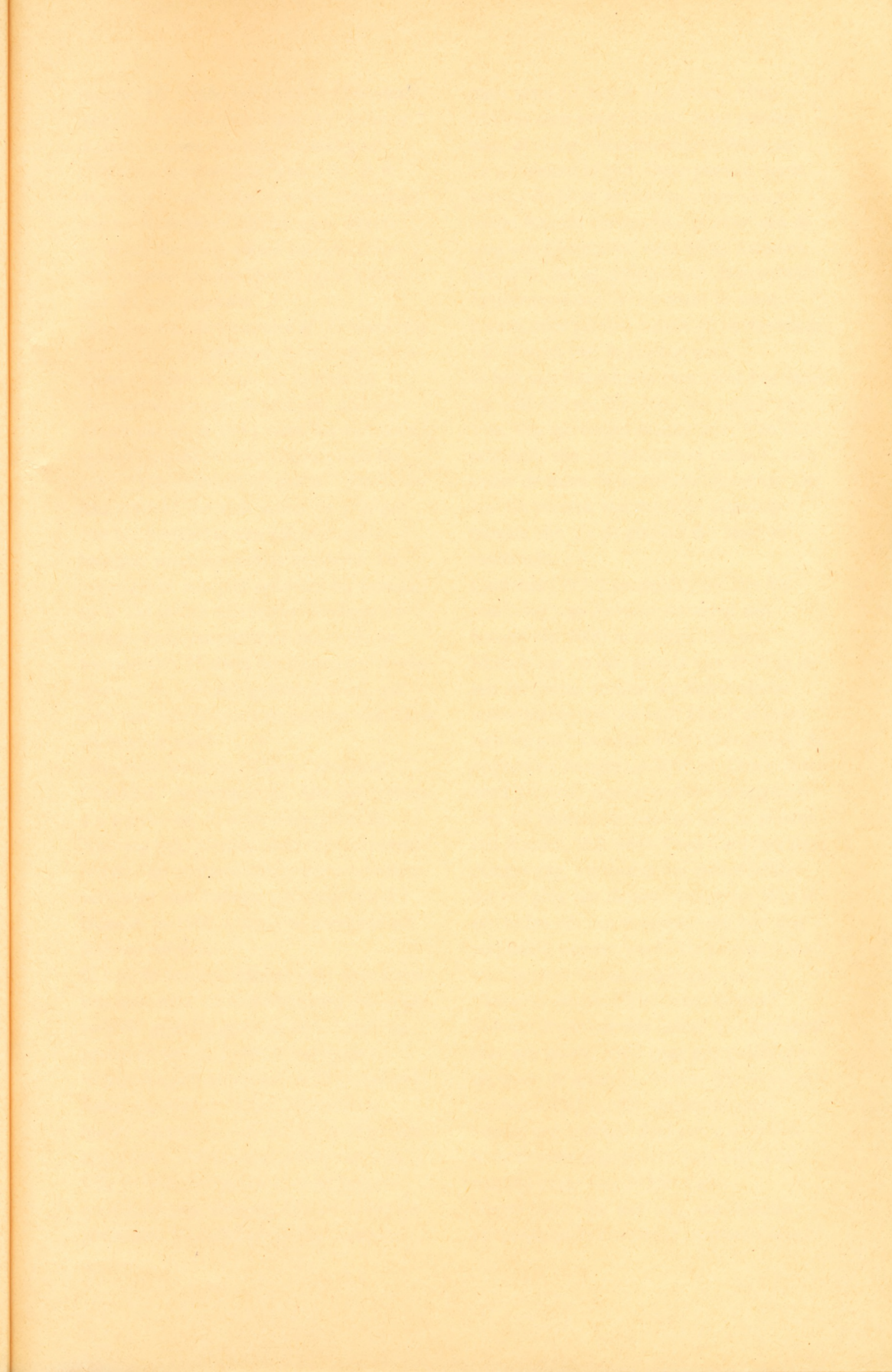
1068 LH Amsterdam, tel. 020-6191055

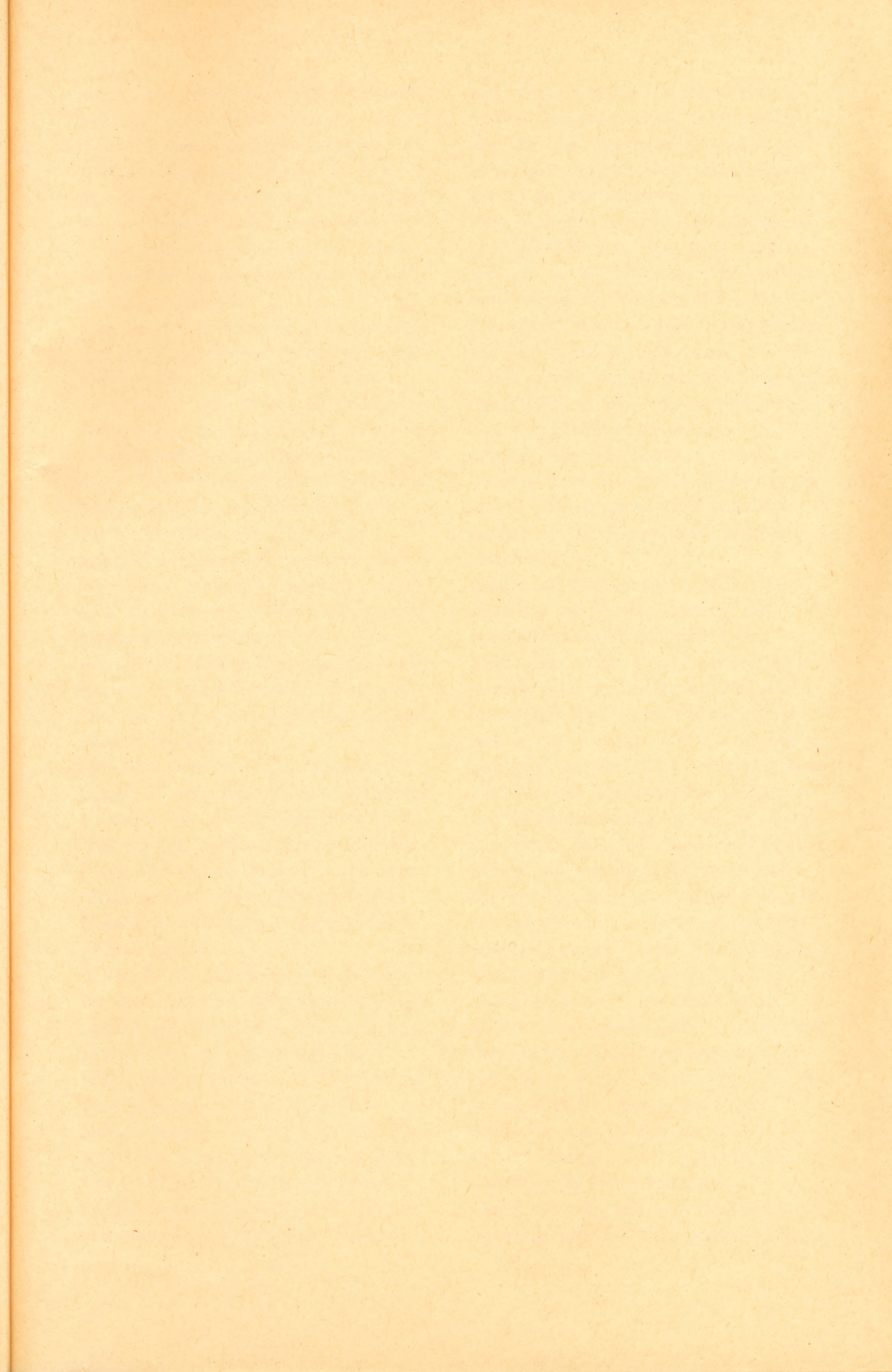
TE KOOP GEVRAAGD

bent U genoodzaakt, om welke reden dan ook,
uw cactusverzameling van de hand te doen,
neem dan contact op met:

Gerrit Melissen, Korenmolen 9,

3738 WL Maartensdijk, tel 03461-3366

inzicht. Hij stelde het geslacht *Cinnabari-
nea* op en bracht daar naast o.a. *Lobivia
acanthoplegma* (Backbg.) Backbg. en
Lobivia cinnabarinea (Hook.) Br. & R.
deze beide weingartia's onder. *Cinnabari-
nea* en *Weingartia* zouden geen directe
verwantschap met elkaar hebben. Over-
eenkomsten zouden slechts op te vatten
zijn als convergentie.

Hiermee was de kous niet af. Er werd nog
heel wat gediscussieerd. Sommige specia-
listen voelden er voor de soorten bij
Sulcorebutia onder te brengen, anderen
wezen dat af. In 1981 werd het verlossende
woord gesproken door Brederoo en Do-
nald: "Ein Problem ist gelöst!" Brederoo
had ontdekt, dat zich achter de schubjes
van het perikarpel van *sulcorebutia*'s
haartjes, soms borsteltjes bevinden. Dit
verschijnsel zou niet optreden bij weingar-
tia's. Dit leidde tot nieuwe combinaties:
Sulcorebutia purpurea en *Sulcorebutia
torotorensis*. Hoewel het geslacht *Cinnaba-
rinea* in dit verband genoemd werd, gaf
men niet aan waarom de mening van Ritter
afgewezen werd.

Inmiddels werd de "Cites Cactaceae
Checklist" samengesteld. Alle *sulcorebuti-
a*'s werden bij *Rebutia* ondergebracht.
Aanvankelijk werden *Sulcorebutia purpu-
rea* en *Sulcorebutia torotorensis* synoniem
verklaard met *Rebutia vizcarrae* (Card.)
Donald. In 1992 werden ze gerekend tot
Rebutia mentosa.

Ik ken de beweegredenen voor deze ingre-
pen niet, maar de onderbouwing zal onge-
twijfeld grondig geweest zijn. Laten we
proberen een en ander te begrijpen.
Walter Rausch beschreef in 1985 *Sulcore-
butia unguispina*. In het commentaar
hierbij vermeldde hij, dat hij in 1965 met
zijn vriend Markus ten zuiden van Vila
Vila (= Vila Vizcarra) door de bergen
getrokken was. Daar hadden ze *Lobivia*'s
gevonden. Rausch had ze niet meegenomen,

want hij had er al genoeg. Maar
Markus nam voor zichzelf twee planten
mee, die later "roodbloeiende Weingar-
tia's" bleken te zijn. Deze planten lieten
kort na de bloei het leven. Later verza-
melde Rausch soortgelijke planten aan de
weg van Chaguarani naar Mina Asientos,
WR 670, die hij provisorisch *Sulcorebutia
latiflora* noemde. Voor zover ik weet,
komen deze planten buiten de verzameling
van Rausch niet in cultuur voor.

Ik heb van Rausch een paar maal begrepen,
dat WR 464 en WR 464a ten zuiden van
Vila Vila gevonden zouden zijn. Van deze
nummers zijn wel planten in cultuur, vaak
onder de naam *Sulcorebutia vizcarrae*. Dat
zouden planten van dezelfde populaties
moeten zijn als de planten die Markus
meebracht.

Cardenas (1970) vermeldde bij zijn be-
schrijving van *Rebutia vizcarrae* een
hoogte van 2000 m dichtbij Mizque.
Mizque ligt op een hoogte van 2100 m in
een dal. Waar zouden we *Sulcorebutia
vizcarrae* moeten zoeken? Had Cardenas
zich vergist? Donald (1973) corrigeerde de
opgegeven hoogte tot 3000 m. Desondanks
heeft niemand deze populatie teruggevon-
den. Of moeten we denken aan de planten
van Rausch, WR 464? Toen Cardenas deze
planten zag, verklaarde hij onmiddellijk,
dat het ging om *Rebutia vizcarrae*. Was er
een reden om aan te nemen, dat hier een
vergissing begaan werd? De planten kwa-
men immers uit de omgeving van Vila
Vizcarra, slechts 35 km van Mizque?
Rebutia vizcarrae was echter niet genoemd
naar een plaats, maar naar een geschiede-
nisleraar uit Mizque. Verder lijkt het zeer
onwaarschijnlijk, dat wetenschappers
zonder een speciaal doel een uitputtende
tocht te voet gaan maken van Vila Vila
naar de oever van de Rio Caine.
Neemt natuurlijk niet weg, dat *Rebutia
vizcarrae* en *Sulcorebutia purpurea* iden-

Sulcorebutia HS 25

tiek kunnen zijn. Dat zou dan moeten blijken uit de beschrijvingen. Donald beschreef *Sulcorebutia vizcarrae* var. *lauii*, die, groeiend ten noorden van Mizque op 3700 m, aansluit bij het steinbachii/tiraquensis areaal. Als deze opvatting juist was, moet *R. vizcarrae* ook bij steinbachii gehoord hebben, terwijl in de Checklist deze soorten gescheiden opgevoerd worden. In mijn verzameling voldoen planten onder HS 44 en Lau 337 uit de buurt van Chaguarani het best aan de beschrijving. Ik heb bij deze planten echter niet de neiging ze voor een lobivia of een parodia te houden. (Brinkmann 1976).

Wat te denken van de geslachtsnaam *Rebutia* in plaats van *Sulcorebutia*? In het verspreidingsgebied van *Sulcorebutia* worden ook *aylosteria*'s en *digitorebutia*'s gevonden. Aannemelijk zou moeten zijn, dat een van de geslachten uit een van de andere is voortgekomen.

Ik acht het waarschijnlijk, dat *Aylosteria* een aan de lagere regionen aangepaste vorm is van *Digitorebutia*.

Tussen Oruro en Cochabamba loopt een bergrug van meer dan 4000 m hoog. *Sulcorebutia* is alleen gevonden aan de oostkant van deze bergrug. *Digitorebutia* komt aan beide zijden voor. Het gebied ten westen van de bergrug, de Altiplano, zou

theoretisch op bepaalde plaatsen bewoond kunnen worden door *sulcorebutia*'s. Dit wijst er op, dat *Sulcorebutia* ontstaan is, nadat de bergrug te hoog geworden was om over te steken, maar *Digitorebutia* bestond toen blijkbaar al. Ik ken geen planten die een overgang suggereren tussen *Digitorebutia* en *Sulcorebutia*. In de omgeving van Tarija vinden we wel overgangsvormen tussen *Digitorebutia* en *Aylosteria*. Misschien moeten we het verband vinden ten zuiden van Tarija tussen de "echte" *rebutia*'s en *Sulcorebutia*? Frappant is de groene stamper, vaak gepaard gaand met violette of donkerrode meeldraden, die we bij veel *lobivia*'s vinden, ook bij *Digitorebutia* en een deel van de *sulcorebutia*'s, zelfs bij *Trichocereus*, maar niet bij de echte *rebutia*'s. Omdat dit kenmerk in verschillende geslachten optreedt, kan men vermoeden, dat dit al bestond bij de gemeenschappelijke voorouders.

Ik ben daarom geneigd aan te nemen, dat *Rebutia* en *Sulcorebutia* niet uit elkaar voortgekomen zijn. Eén geslacht met verschillende oorsprongen lijkt mij onwaarschijnlijk.

Toch wil ik niet twijfelen aan de kennis en integriteit van de betrokken auteurs. Tegen iedere mening kunnen bezwaren ingebracht worden, want wij zijn (nog) niet in staat

een alomvattend systeem te bedenken, waardoor de communicatie over organismen eenduidig wordt. Niets schijnt zeker te zijn. In het licht hiervan durf ik een enkele suggestie te noemen.

Tien jaar geleden werden de sulco-freaks verrast met allerlei nieuwe vondsten van Heinz Swoboda. Het kleine, overzichtelijke geslacht dreigde plotseling uit zijn voegen te barsten en de wirwar van namen, die bij b.v. *Digitorebutia* al het geval was, scheen ook hier toe te slaan. Gelukkig hielden de specialisten het hoofd koel en markeerden gebieden. Zo herkende men een areaal van *Sulcorebutia purpurea* in plaats van alleen de standplaatsen van Lau 332 en 336. Tot de *purpurea*'s hoorden b.v. ook HS 25, HS 68, HS 115.

Als men de planten van deze veldnummers ziet, zal men deze mening niet snel in twijfel trekken. Toch vallen mij enkele dingen op.

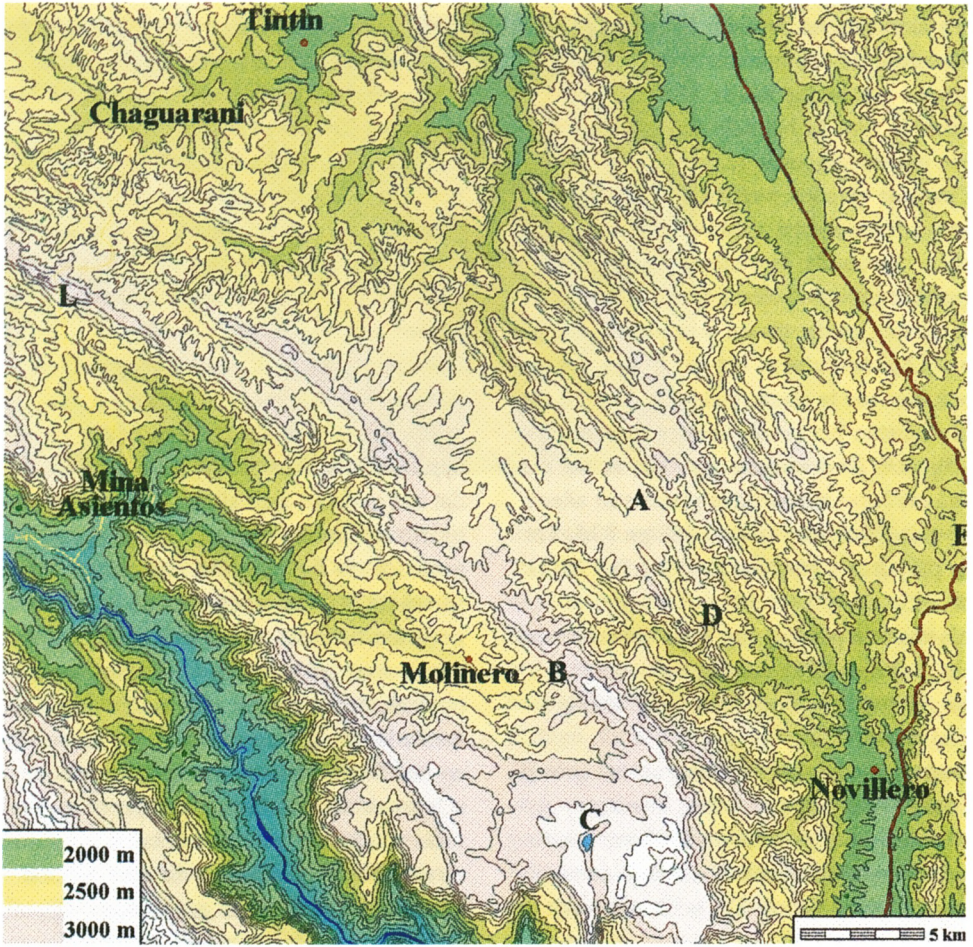
Rausch noemde zijn planten uit het gebied tussen Chaguarani en Mina Asientos provisorisch *Sulcorebutia latiflora*, waarmee hij wilde aangeven, dat de bloemen relatief breed waren. Dit geldt niet voor de planten onder HS 25. De bloemen van *Sulcorebutia purpurea* hebben een lichtgroene stamper en violette of rode meeldraden. Dit heb ik bij HS 25 niet waarge-

nomen. Jonge zaailingen van HS 25 doen denken aan zaailingen van *Sulcorebutia santiaginiensis* Rausch en *Sulcorebutia albissima* (Brandt) Pilbeam, niet aan zaailingen van *Sulcorebutia purpurea*. De randdorens van *S. purpurea* spreiden en staan van het plantelichaam af. Die van HS 25 zijn eerder kamvormig. Toch lijken *S. purpurea* en HS 25 in één areaal voor te komen.

Onlangs ontdekte ik een berggrug net ten noorden van Molinero. Momenteel kan *Sulcorebutia* zich slechts handhaven op bepaalde kleine gebieden. Ik ga er van uit, dat het geslacht zich alleen kon verspreiden tijdens de laatste ijstijden via de lagere gebieden. In die perioden kan deze berggrug van maar 3000 m hoog juist de barrière gevormd hebben, waardoor populaties niet verder naar het noorden konden of andere populaties niet verder naar het zuiden. Dit versterkt de aanname HS 67, 68, 69 en 70 en ook *Sulcorebutia unguispina* te beschouwen als standplaatsvormen of eventueel variëteiten van *Sulcorebutia purpurea*, terwijl HS 25 en HS 115 dat niet zouden zijn. De laatste kunnen geëvolueerd zijn uit gemeenschappelijke voorouders met *S. albissima*, *S. mizquensis* Rausch en zelfs *S. kruegeri* (Card.) Ritter en *S. pampagrandensis* Rausch.

Sulcorebutia HS 68A

Bij de landkaart:

L = standplaats L 332

A = standplaats HS 25

B = standplaats HS 68

C = standplaats HS 70

D = standplaats HS 115

E = standplaats *Sulcorebutia mentosa*

Hoe moet *Sulcorebutia mentosa* Ritter in dit verband geïnterpreteerd worden? Afgaande op de doorninplant kan men een nauwere verwantschap vermoeden met planten als HS 68. Wat betreft de bloem en de zaden wordt dit minder evident.

In het voorgaande werd gesuggereerd, dat *Sulcorebutia purpurea* en *Sulcorebutia torotorensis* nauw verwant zouden zijn. Het is niet duidelijk, waar *S. torotorensis* gevonden werd door Dr. Puna. In de beschrijving staat een hoogte van 2000 m opgegeven. Dat wijst op een plaats in het dal van de Rio Caine. Lau heeft vanuit de Mina Asientos na twee tot drie uur lopen een standplaats van *S. torotorensis* (Lau 327) gevonden. Was dat de vindplaats van Dr. Puna? Had Lau een indicatie wat voor planten hij zou kunnen vinden?

Bij Torotoro komen ook dergelijke planten voor, maar dan op 2900 m. Deze planten hebben beduidend minder randdoorns dan Lau 327. In de Latijnse diagnose van *S. torotorensis* wordt het aantal randdoorns talrijk genoemd, in de Engelse vertaling niet vermeld. Ook Köhres en Knize hebben soortgelijke planten verzameld, b.v. KK 1593, *Sulcorebutia rubriflora* n.n., die niet rose of magenta, maar oranje tot rood bloeien.

De relatief korte bloem, de stand van de randoorns en de ontwikkeling van de zaailingen wijzen er op, dat *Sulcorebutia torotorensis* en *Sulcorebutia purpurea* dezelfde stamouders hadden.

Blijft de vraag of we hier steeds te maken hebben met één soort: *Rebutia mentosa*. Meestal vinden we bij *Sulcorebutia* kleine populaties, die naar mijn mening relictten zijn van grotere populaties uit een kouder, droger verleden. Juist in kleine populaties zal iedere mutatie van grote invloed zijn

volgens de wet van de grote getallen (Calvin 1990). Vooral als een populatie op het punt staat uit te sterven kunnen snelle veranderingen optreden. Dit verklaart de vele vormen van *sulcorebutia*'s, die tot één soort lijken te horen. Per standplaats blijkt de variatiebreedte vaak niet zo groot te zijn. Is het nu wenselijk al deze geïsoleerde populaties te beschrijven? Dat is arbitrair. Maar los van een inhoudelijke discussie kan ik me wel vinden in de werkwijze van Prof. Diers (1991).

Gagarinstraat 17, 1562 TA Krommenie

Literatuur

- Brederoo, A.J. & Donald, J.D. (1981) - Blütenuntersuchungen bei Weingartia und Sulcorebutia. KuaS 11: 270-273.
- Brederoo, A.J. & Donald, J.D. (1986) - Sulcorebutia vizcarrae var laui. Succulenta 65 (3,4): 52-55 en 89-93.
- Brinkmann, K.H. (1976) - Die Gattung Sulcorebutia.: 59. Verlag: Steinhart KG 7829 Titisee-Neustadt.
- Calvin, W.H. (1990) - De rivier die tegen de berg opstroomt. Uitg. Bert Bakker Amsterdam.
- Cardenas, M. (1970) - Rebutia vizcarrae- C. & S.J. (US) 43: 185.
- Cardenas, M. (1971) - New Bolivian Cactaceae part XIV- C. & S.J. (US) 43: 243.
- Diers, L. (1991) - Zur Taxonomie der Sulcorebutien aus dem Rio Caine-Gebiet. KuaS 42 (3,4): 74-77 en 98-101.
- Donald, J.D. (1973) - Purple flowered Weingartias. Ashingtonia 1-1: 4,5.
- Donald, J.D. (1973) - Distribution of the genus Sulcorebutia Backb. Ashingtonia 1-3: 35.
- Donald, J.D. (1974) - Weingartia purpurea. Ashingtonia 1-5: 53.
- Hunt, D. (1992) - Cites Cactaceae Checklist.
- Lau, A. (1982) - South American Cactus Log Part XVII. S. & S.J. (US) 54: 33-36.
- Rausch, W. (1985) - Sulcorebutia unguispina. Succulenta 64 (6): 132-133.
- Ritter, F. (1980) - Kakteen in Südamerika 2: 633 e.v. Friedrich Ritter Selbstverlag.

EEN ZUID-AMERIKAANSE MAMMILLARIA

Mammillaria columbiana

Joop Huyssoon

In de eerste helft van de 19e eeuw, met name in de periode tussen 1830 en 1850, beleefde Europa zijn eerste cactusrage en arriveerden hier talloze zendingen cactussen uit zowel Noord- als Zuid-Amerika om aan de groeiende vraag onder liefhebbers te kunnen voldoen.

Het was toen voor de kenners zonder meer duidelijk, dat verreweg de meeste *Mammillaria*'s uit Mexico kwamen en dat daar dus het hoofdverspreidingsgebied van dit geslacht moest liggen. Maar waarom zouden *Mammillaria*'s niet ook in Zuid-Amerika, in bijv. Brazilië of Argentinië, voorkomen? Andere cactusgeslachten, toen nog grote verzamelgeslachten zoals *Opuntia*, *Cereus* en *Echinocactus*, werden immers ook over het hele continent verspreid gevonden? Trouwens, de oudst bekende *mammillaria*, *M. mammillaris*, kwam van de Antillen en het aangrenzende Venezuela en was dus van Midden- en Zuidamerikaanse oorsprong.

Carl Förster (1) schrijft, dat *mammillaria*'s in Zuid-Amerika, met name Brazilië, Chili, Peru enz., helemaal niet of misschien vrij één in de zuidelijke Oost-Cordillera in van

zeldzaam schijnen voor te komen. Desondanks beschrijft hij een jaar later de uit Braziliaans zaad opgekweekte *M. bellatula* (2). Haworth beschrijft *M. fulvispina* die eveneens uit Brazilië zou stammen (3) en Labouret meldt, dat zijn *M. pictura* uit Mendoza, Argentinië afkomstig is (4). Tegen het einde van de eeuw was men echter zodanig van inzicht veranderd, dat men de verspreiding van *mammillaria*'s, met uitzondering van het voorkomen van *M. mammillaris* aan de kust bij Caracas, dieper Zuid-Amerika in, voor uitgesloten hield.

Nu had Salm-Dyck (5) al in 1850 *Mammillaria columbiana* gepubliceerd, een cilindrische plant met wollige oksels, dichtopeenstaande, enigzins ei- tot kegelvormige, wit bestippelde tuberkels, 18-20 borstelachtige, wittige randdoorns en 4-5 stijve, goudkleurige middendoorns. De bloem, de vrucht en het zaad waren hem nog onbekend. Het land van oorsprong was, zoals de soortnaam al aangeeft, Colombia. Latere schrijvers, behalve Rümpler (6) die een getrouwe vertaling van Salm-Dycks Latijnse tekst geeft, erkennen deze soort echter niet, en dit kennelijk alleen al vanwege het feit dat de plant uit Colombia zou stammen, iets wat men in die tijd voor onmogelijk hield. Britton en Rose (7) menen dat *M. colombiana* ongetwijfeld veeleer van Mexicaanse dan van Colombiaanse oorsprong is. Nog geen tien jaar na deze verklaring werden er echter binnen een kort tijdsbestek twee *mammillaria*'s in Zuid-Amerika ontdekt: in Colombia en de andere in noordwest

Venezuela. Ze zijn in 1931 en 1932 resp. als *M. bogotensis* (8) en als *M. hennisii* (9) beschreven. Samen met de in 1850 beschreven *M. colombiana* zijn ze als vormen van één soort op te vatten. Werdermann beschrijft zijn *M. bogotensis* als wat dichter bedoord: randdoorns tot 30 en middendoorns 6 in getal. Deze laatste variëren in kleur van goudgeel tot roestbruin, terwijl Bödekers *M. hennisii* nog wat dichter bij *M. colombiana* staat: randdoorns ongeveer 20 en 3-4 eerst bruinachtige, later vosrode middendoorns. In alle overige onderdelen verschillen de soorten niet significant van elkaar. Ze bewonen trouwens alle hetzelfde bergstelsel dat van de Colombiaanse hoofdstad Bogota in noordoostelijke richting naar de Venezolaanse hoofdstad Caracas aan de kust loopt. Tot de zelfde groep behoren ook de Middenamerikaanse soorten *M. ruestii*, die in Honduras en Guatemala voorkomt, en *M. yucatanensis* uit de Mexicaanse staat Yucatan. Verder lijkt ook de onlangs door Reppenhagen beschreven *M. chiapensis* hiertoe te behoren, maar de afbeelding (10) klopt volstrekt niet met de beschrijving, die o.a. steeds twee middendoorns en kale oksels aangeeft, terwijl de foto steeds vier middendoorns en en tenminste in de bloei-zone wollige oksels laat zien. de afbeelding vertoont duidelijk een columbiana-achtige plant.

De door Haage en Backeberg (11) beschreven *M. columbiana* var. *albescens* stamt uit een wat andere hoek van Colombia: Capitanejo, zo'n 300 km ten noordwesten van Bogota in de centrale Cordillera. Ze wijkt af door de wittige middendoorns en een sterkere wolvorming. De plant die Reppenhagen onder deze naam beschrijft en afbeeldt, komt echter van een vindplaats grofweg 600 km noordoostelijk van Capitanejo, nl. van Timotes in de Cordillera de Merida in Venezuela. Hiermede bewijst hij indirect, dat de gelig witte doornkleur een

Mammillaria columbiana op een vindplaats westelijk van La Grita. (Foto Frank Vandenbroeck)

onbelangrijk kenmerk is en vaker in het verspreidingsgebied van de soort voorkomt (12). Voorts moet ook op Jamaica een plant uit deze groep groeien (13). De hypothese als zou Yucatan in Mexico in oeroude tijden via een over de Antilliaanse eilanden verlopende landbrug met Zuid-Amerika verbonden zijn geweest, zou dus ook de verspreiding van deze soorten-zwerm kunnen verklaren.

Volledigheidshalve dient nog vermeld te worden, dat ook de in 1949 gepubliceerde *M. tamayonis* tot de columbiana-groep behoort. De hier in omloop zijnde zaailingen lijken sterk op *M. columbiana*/*M. yucatanensis*. Of het hier authentiek materiaal uit Venezuela betreft, is mij onbekend en ook moet ik bekennen, dat ik de originele beschrijving van *M. tamayonis* niet heb gezien.

Al met al hebben wij hier te maken met gemakkelijk groeiende en bloeiende plan-

ten. De vorm van het plantelichaam is aanvankelijk bolvormig, maar later groeit de plant zuilvormig uit. Het aantal midden-doorns varieert tussen de 3 en 6 en hun kleur is meestal goudgeel met een donkerdere top, maar ook wittig en roodbruin bedoornde exemplaren komen voor. Een krans van 18-25 witte randdoorns omgeeft het areool. De oksels zijn witwollig, maar zonder borstels. De bloem is vrij klein, kijkt maar nauwelijks buiten de toch niet echt forse bedoorning uit, en is karmijnrood van kleur. Al de genoemde soorten zijn zelffertil, d.w.z. ze vormen na bestuiving met het eigen stuifmeel hun rode of soms iets naar oranje neigende vruchten. Deze bevatten bruine, van een fijn puntjespatroon voorziene zaden.

Tot slot wil ik nog opmerken dat, hoewel we hier met variaties cq. vormen van één soort te maken hebben, dit niet mag inhouden, dat we nu maar in de cultuur planten van uiteenlopende geografische oorsprong

moeten gaan kruisen. Dit zou op den duur inderdaad, in de cultuur dan, tot één uniforme soort leiden, die weinig meer met de planten van de natuurlijke vindplaatsen te maken heeft.

Primulalaan 6, 5582 GL Waalre.

Voetnoten

1. Handbuch der Cacteenkunde, 1846, p.181
2. Allg. Gartenztg., XV:1847, p.51
3. Phil. Mag. VII:1830, p. 108
4. Revue Horticole IV:1855, p.28
5. Cact. Hort. Dyck. 1850, p.99
6. Handb. Cact. II: 1886, p. 299
7. Cactaceae V: 1923, p. 127
8. in Backeberg, Neue Kakteen 1931, p. 98 en Fedde Rep XXX:1932, p. 65-66
9. Mon. d. DKG, IV:1932, p. 7-8 en p. 171
10. Die Gattung Mammillaria II 1992, p. 543
11. Die Cactaceae V, p. 3390 en VI, p. 3887; Das Kakteenlexikon p. 233
12. Die Gattung Mammillaria II 1992, p. 538
13. George R. Proctor, Additions to the flora of Jamaica 1967, p. 27; Journ. Mamm. Soc., VIII:1968, p. 79-80

REGEN MAKEN DOE IK MET MIJN DODE CACTUS!

Han Daamen

Op mijn verjaardag in december kreeg ik een wel heel apart cadeau toegeschoven. Het cadeau verraadde iets van de vorm maar niets van de inhoud, die een merkwaardig geluid maakte, waar onze huiskat nou niet op te wachten stond. Geschrokken stooft ze meteen onder het bed om een veilig plaatsje te vinden in afwachting van wat er nog komen zou. Hebben we allemaal last van jongens? Merkwaardig niet? Kortom, het presentje was totaal niet thuis te brengen en knijpen hielp ook niet, want

het was bikkelhoud en krom bovendien. "Tja, wat kan daar nu inzitten", dacht ik, want zoiets vreemds heb ik nog nooit gekregen. Het papier ging eraf en wat ik over hield was...., tja, het bleef een raadsel, want wat kwam er onder het papier te voorschijn? Een dode cactusstam voorzien van een kleurige band touwtjes en meteen rees bij mij de vraag, "Wat moet je daar nu mee en hoe komt ze op het idee". Verrassend was het pakketje dus wel, maar wat heeft mijn vriendin bewogen om zoiets

te kopen? Gelukkig was de dode stam voorzien van een kaartje dus even lezen wat daar opstond!

The Rainstick: A song to the Spirit.

The legend. Somewhere in Africa, before the birth of Christ, rainsticks were played to remind the spirits that rain was welcome. This rainstick serenades the gods of the Diaguitas, a native Chilean people.

From windswept hillsides and barrancas beneath the Andes, artisans with burros collect dead and dried Normata cactus which might otherwise be used for firewood. (Absolutely no live cactus are cut.)

The thorns are then pressed into hollow shafts. Pebbles cascading over the thorns create the water sound of this ancient instrument which is still heard in the music of the Andes. Play for rain. Or pray for tranquility and peace. This rainstick is magic.

De regenstok. Een lied voor de Geest.

De legende. Ergens in Afrika, voor de geboorte van Christus, werden regenstokken bespeeld om de geesten eraan te herinneren dat regen welkom was. Deze regenstok brengt een serenade aan de goden van de Diaguitas, een Chileens volksstam. Van winderige heuvels en barrancas onderaan de Andes, verzamelden werklieden met ezels dode en gedroogde Normata cactussen welke anders gebruikt zouden worden als houtvuur. (Er worden absoluut geen levende cactussen gekapt).

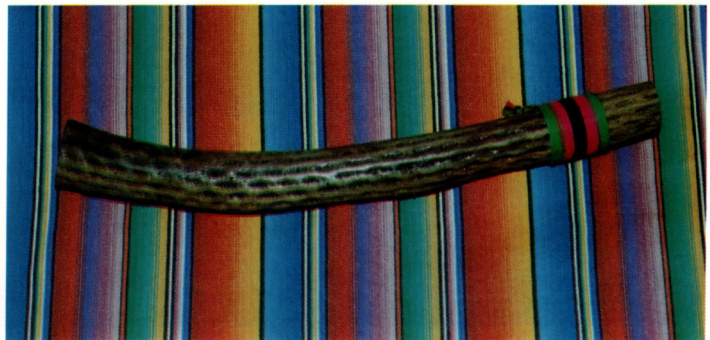
De doorns worden dan in de holle zuilen gedrukt. Kiezensteentjes rollend over de doorns veroorzaken het geluid van water in dit oude instrument, dat nog steeds te horen valt in de muziek van de Andes. Speel voor regen. Of bid voor rust en vrede. Deze regenstok is magisch.

Hmmm, een magische regenstok gemaakt van een cactus. Nou dat was inderdaad iets waar ik nog nooit van gehoord had, ondanks dat de kat het allang in de gaten had. Dus eventjes proberen en kijken of de regenstok het doet. Langzaam richtte ik het ene uiteinde wat omhoog en de andere kant op zijn plaats houdend en jawel daar was het weer, maar nu herkenbaar na de tekst gelezen te hebben. Een regenbuitje uit een cactus, dus nú moet het gaan regenen.

“Hoor jij het ook?”, zei ik tegen haar met vraagteken, “het is volgens mij gaan regenen”. We sprongen samen uit bed, keken door het raam en inderdaad, het was gaan regenen. Zou het dan echt werken deze cactus a la regenstok? Om onze kat wat rust te gunnen - want katten houden niet van regen - probeerde ik het een uurtje later nog eens. Prompt ging het weer regenen. Het is ongelofelijk maar écht gebeurd. Vandaar dat het in het begin van 1994 zoveel geregend heeft en misschien, ja misschien, was ik de boosdoener van dit alles.

Helmersflat 51 4707 CN Roosendaal

Een regenstok
Foto van de schrijver

OP ZOEK NAAR NOTOCACTUS HARMONIANUS RITTER

Norbert Gerloff

Tot de soorten met onopgeloste problemen, die Friedrich Ritter in de Zuid-Braziliaanse staat Rio Grande do Sul gevonden heeft, behoort *Notocactus harmonianus* Ritter.

Weliswaar is de soort beschreven in 1979 en bezitten we een dia van Ritter, maar tot op heden was het niet gelukt de plant nog te verzamelen en te vermeerderen. Of van FR 1414 indertijd materiaal naar Europa is gekomen en eventueel gecultiveerd, is niet bekend.

De originele dia's van Ritter zijn door mevrouw Else Gödde gerestaureerd en ter beschikking gesteld voor publicatie. De hier afgebeelde opname is in de verzameling van Leopoldo Horst in Arroio da Seca, RGdS, gemaakt.

Notocactus harmonianus Ritter FR 1414, originele opname, gerestaureerd door E. Gödde

Beschrijving volgens Ritter:

Lichaam groen, vlakker dan bij *N. ottonis*, 4-7 cm diameter; ribben ca. 15, met stompe kanten, 5-7 mm hoog, weinig tot redelijk geknobbeld; areolen witviltig, rond, 2-3 mm diameter, in de groeven liggend, 5-8 mm van elkaar; doorns naaldvormig, meestal recht, randoorns 10-14, lichtgeel, zijwaarts gericht, afstaand, 8-15 mm lang, middendoorns meestal 3, iets sterker, geel of roodbruin tot zwart, afstaand, 15-25 mm lang.

Bloemen op de schedel, geurloos, 4 cm lang en breed, aan de buitenkant met kleine rode schubjes, dichte grijze en bruine tot roodbruine borstels; nektarkamer purper, 1 mm hoog, 0,5 mm ruimte tot de stamper, bedekt door de basale meeldraden; bloembuis trechtervormig, 10 mm lang, boven 15 mm breed, iets robijnkleurig, naar boven toe zeer geel; meeldraden citroengeel, verzadiging 5-6, helmknoppen crèmekleurig, dicht ingeplant tot bijna aan de zoom van de bloembuis; stamper citroenkleurig, 13 mm lang, waarvan 4 mm voor de 12 diep robijnbruine stempellobben, die meestal iets boven de meeldraden uitsteken; bloembladeren zwavelgeel, verzadiging ongeveer 4, 23 mm lang, 4 mm breed, omgekeerd lancetvormig, de buitenste en de overgangsblederen naar de schubben met rood einde.

Vrucht lichtrood, ongeveer 12 mm lang en 9 mm dik, weinig sappig, vol, in de lengte zich openend, vlees wit.

Zaden verschillend van die van *N. ottonis*, roodachtig zwart, de testarand minder naar buiten gekromd, de knobbeltjes rond, de navel meer uitstekend nabij de ventale hilumrand.

Typegroeiplaats: ten westen van Harmonia, Rio Grande do Sul, zeer zeldzaam, door mij (Ritter) in 1965 slechts twee exemplaren gevonden, samengroeiend met *N. mammulosus* FR 1382. Afbeelding 118 (de hier afgebeelde foto).

Op deze beschrijving wordt verder ingegaan en zal worden vergeleken met de vondsten die ik gemaakt heb. Allereerst moet gezegd worden dat F. Ritter in 1965 slechts voor een korte periode in Rio Grande do Sul was en hij zijn nieuwbeschrijving pas 10 jaar later maakte aan de hand van notities, zonder op dat moment over levend materiaal te beschikken.

Als leider van de werkgroep der Paucispini binnen het geslacht *Notocactus* (met de Paucispini wordt bedoeld de groep van planten rond *N. ottonis* (Lehmann) Berger) heb ik de laatste tien jaar meer dan honderd bloemen doorgesneden en getekend. Ik kan derhalve relatief goed beoordelen, wat in de beschrijving opvalt ten opzichte van andere planten. Ritter maakt een vergelijking met *N. ottonis*. Hier volgen

enkele waarnemingen:

- ribvorm, bij *N. ottonis* boogvormig, hier met stompe kanten
- dorenconfiguratie en lengte gelijk met die van *N. ottonis*
- bloembouw niet afwijkend
- bekleding van de bloembuis lichter dan bij *N. ottonis*
- stamper verhoudingsgewijs kort
- vrucht gelijk die van *N. ottonis*

Zaadkenmerken. Verschillen bestaan uit:

- kleur van het zaad (bij *N. ottonis* bruinzwart)
 - ook bij *N. ottonis* komen zaden voor zonder kromming aan de rand van het hilum-micropylaarberek
 - testacellen hier rond, bij *N. ottonis* zes- of vijfhoekig
 - navel duidelijk, maar niet alleen hier - ook bij *N. ottonis*
- De eigenlijke verschillen treden dus op bij de zaden.

Notocactus ibicuiensis Prestlé FS 116

Notocactus alegretensis n.n. Gf 269 / HU 84 nabij Alegrete

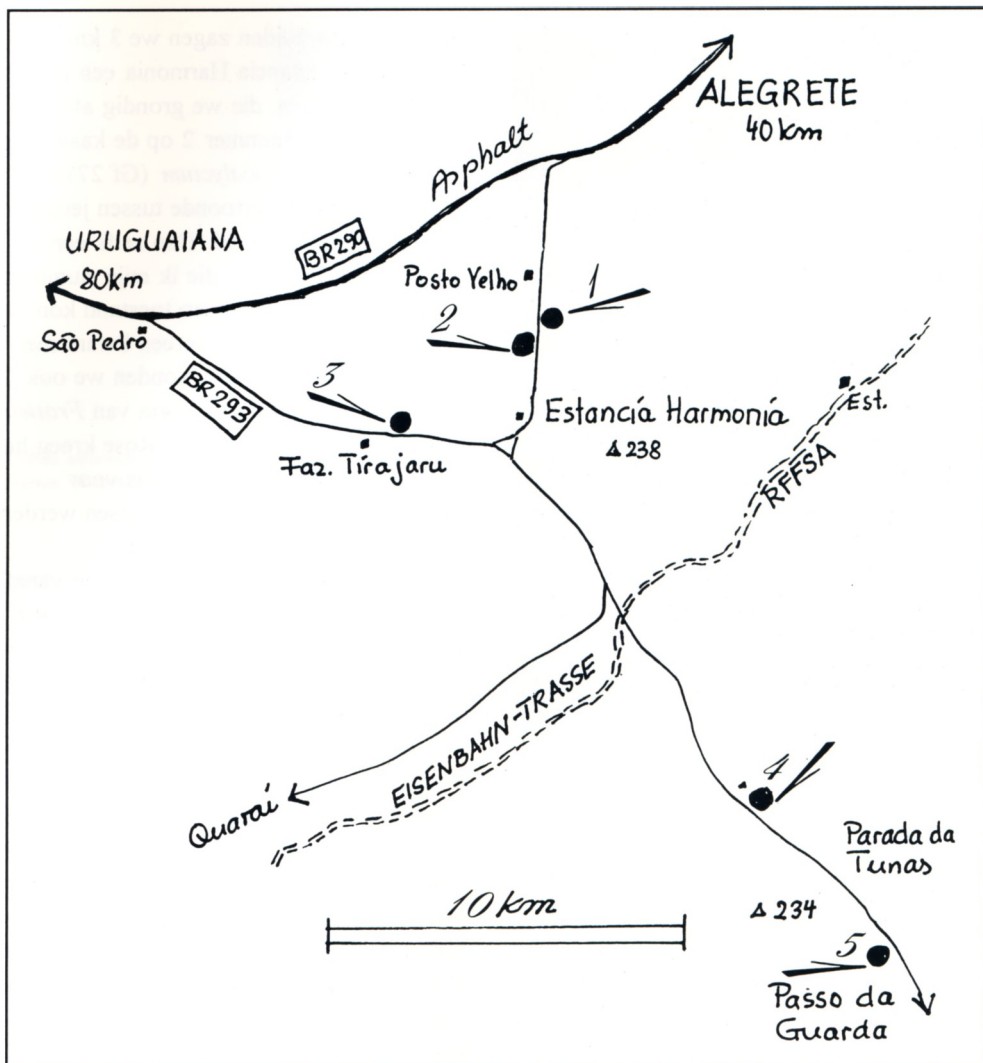

Enkele jaren geleden heeft Karl-Heinz Prestlé *Notocactus ibicuiensis* Prestlé (1985) beschreven. Deze groeit zowel ten noorden van de Rio Ibicui bij Macambara en Sobradinho, als ten zuiden ervan bij Alegrete. Ook met deze planten zal men *N. harmonianus* moeten vergelijken. Wat ik dan ook doe!

Voor mij zijn de verschillen met *N. harmonianus* weliswaar geringer, maar duidelijk in de scherpe ribvorm van *N. ibicuiensis* en veel donkere bloembuisbekleding. De zaden zijn weliswaar zwart, maar komen in de vorm overeen met de beschrijving van Ritter voor die van *N. harmonianus*. Prestlé toont uitstekende REM-opnamen van het zaad. Die laten zien, dat de meeste testacellen vijfhoekig zijn, maar bij een zwakkere vergroting lijken ze rond, zoals Ritter aangeeft. *N. ibicuiensis* is zeer vormenrijk. Het valt niet uit te sluiten dat bekende planten verzameld bij Alegrete onder de nummers HU 84 en HU 499, tot deze soort behoren. De afgebeelde plant met veldnummer Gf 269 komt overeen met HU 84. Is misschien, dat wat Prestlé als *N. ibicuiensis* heeft beschreven, slechts een vorm van de toen al beschreven *N. harmonianus*? Ik kan het niet uitsluiten, want niemand heeft de beschrijving van Ritter kunnen nagaan aan de hand van nakomelingen. Een volledige synoniemie sluit ik echter uit, maar zou mee kunnen gaan in de huidige tendens van samenvoegen en *N. ibicuiensis* als een scherpribbige en donkerbedoornde variëteit van *N. harmonianus* zien.

De beschrijving van *N. harmonianus* moest op basis van weinige observaties gemaakt worden. Een extremitet is daarmee snel gelegd in de beschrijving.

Al deze opmerkingen zullen u duidelijk maken, hoe zeer de Noto-liefhebbers geïnteresseerd waren planten in de omgeving van Ritters vindplaats te bestuderen.

Ritters foto toont bloemen die open gaan. Dat is een situatie die men zelden op foto's vastlegt. Een bloemsneede was beter geweest, maar helaas.

De zoektocht naar *N. harmonianus* voerde mij drie keer in de vlakte van de Rio Jacuí. De eerste keer kwam ik uit de richting van Uruguaiiana over de Br 290 (een geasfalteerde weg) bij de Fazienda Sao Pedro op de Br 293, een zandweg. Een jaar eerder had een mijn huidige reisgenoten daar alleen *Frailea asterioides* Werdermann gevonden. Over een afstand van bijna 3 km

zochten we de straatkanten af naar deze planten, zonder ze weer te vinden. Het is ook moeilijk, want deze planten hebben dezelfde kleur als de roodbruine aarde. Daarnaast hoopten we dat Ritter deze weg bedoelde als hij *N. harmonianus* ten westen van Harmonia lokaliseerde. Op de kaart heb ik deze plek aangegeven met nummer 3, daar waar men in 1988 nog *Frailea*'s vond. Alhoewel we de *Frailea*'s niet vonden, zagen we wel een solitaire rots. Omdat Ritter *N. harmonianus* in gezelschap van *N. mammulosus* had gevonden

Schuin van boven, *Notocactus harmonianus* Gf 145

en deze laatste alleen op vlakke rotsen is te vinden, kon het deze plek niet zijn. Wij gingen verder en bij Harmonia gingen we naar het noorden; Harmonia heb ik niet eens gezien. Bij de derde reis bemerkte ik pas, dat met de naam Harmonia slechts drie huizen zijn bedoeld. Vijf kilometer ten noorden van Harmonia zetten we onze zoektocht naar de *Frailea* voort. Bij het punt, op de kaart aangegeven met nummer 5, vonden we een *Notocactus*, die mijn nummer Gf 145 kreeg. Het ribbenaantal was duidelijk anders, maar de bekleding van de bloembuis stemde overeen met Ritters *N. harmonianus*. Wij vonden slechts één groep direct onder de afrastering, daar waar de schapen niet bij kunnen. Eind 1992 kwamen wij vanuit het noorden en vonden de groep, die we intact hadden gelaten, naar korte tijd weer. Stenen hadden we bij de eerste reis niet gezien. Op de

tocht naar het zuiden zagen we 3 km ten noorden van estancia Harmonia een plek met kleine rotsen, die we grondig afzochten. Dat is plek nummer 2 op de kaart. We vonden een *Gymnocalycium* (Gf 271) die grote verschillen vertoonde tussen jeugd-vorm en volwassenheid. Dan zelfs een afgevreten *Paucispini*, die ik mijn nummer Gf 274 gaf. In de gegeven toestand kon ik niet beoordelen, of ze overeen kwam met Gf 145. Enkele *Frailea*'s konden we ook nog ontdekken; een gele vorm van *Frailea pumila* (Lemaire) Britton & Rose kreeg het nummer Gf 272 en Gf 273 was voor *Frailea asterioides*. Op deze rotsen werden geen *N. mammulosus* gevonden. Zelfs wanneer Ritter 27 jaar geleden vanaf de bushalte Harmonia, die ongeveer 8 km oostelijk ligt, was gekomen dan zou deze plek ten westen van Harmonia liggen, maar vlakke rotsen met *N. mammulosus* konden wij daar niet ontdekken. Vlakke rotsen vonden we pas 18 km ten zuiden van het "dorp". De vlakke met wat gras wordt door mijn Braziliaanse vrienden als pampa aangeduid. De boeren proberen het gebrek aan water door het aanleggen van steenmuren in de diepere delen wat op te vangen. Wij zagen ettelijke van deze Barragems. Ook zagen we de rechthoekige eucalyptusbossen, aangeplant om onder andere het hout te leveren voor de afrasteringen. Geheel Rio Grande do Sul staat achter prikkeldraad, want het is een weidegebied. Tussen de weg en de afrastering is vaak een streep grond van 5 tot 8 meter aanwezig en dit worden dan vaak de laatste toevluchtsoorden van cactussen, omdat daar de weidedieren er niet bij kunnen of niet kunnen vertrappen. Bij de met nummer 4 aangegeven plaats vonden we eindelijk *N. mammulosus* (Gf 275) te zamen met *Frailea pumila* en *F. asterioides*. Ook de *Gymno* groeide hier. Na twee uur zoeken hadden we nog steeds

Frailea asterioides fa *harmonianus*, vindplaats 4

geen *N. ottonis* of *N. ibicuiensis* gevonden. Wanneer Ritter deze plek bedoelde, dan kan ik begrijpen dat hij pas na lang zoeken *N. harmonianus* gevonden heeft. Ik heb pas 8 km verderop een volkomen typische *N. ottonis* (Gf 276) gevonden; dat is bij nummer 5 op de kaart.

Ten zuiden van Passo da Guarda heb ik alleen nog maar typische *N. ottonis*-vormen gevonden. Aan de rivier Passo da Guarda vond ik de laatste keer planten die ik als *N. ibicuiensis* zou willen benoemen. Karl-Heinz Prestlé heeft bij de rivier Cati een plant gevonden (zijn veldnummer PR 323), die veel gelijkenis met *N. harmonia-*

mus vertoont, maar hier ontbreekt weer de korte stamper en de lichte bekleding van de bloembuis.

Het raadsel van *N. harmonianus* is derhalve nog niet opgelost. Ik kan de beschrijving van Ritter op het niveau van een soort niet begrijpen, want Ritter kende de zuilachtige vormen van *N. ibicuiensis*, zoals bijvoorbeeld HU 84. Zijn beschrijvingen van *N. ottonis* var. *acutangularis* of van *N. glaucinus* duiden er niet op, dat hij deze veel meer opvallende planten daarin heeft betrokken. Wanneer dat wel het geval zou zijn, dan had hij *N. harmonianus* niet op soortrang mogen beschrijven.

Vindplaats 4 van de kaart.
Hier groeien *N. mammulosus*,
Gymnocalycium spec., *Frailea pumila* en *F. asterioides*

Notocactus spec. PR 323 van Cati

Literatuur

- Gerloff, N. (1992) - Neues über die Verbreitung van *Frailea asterioides*. KuaS 43: 268.
 Prestlé, K.H. (1985) - Erstbeschreibung *Notocactus ibicuiensis* Prestlé spec. nov. Internoto 6: 99.
 Ritter, F. (1979) - Kakteen in Südamerika, Band 1. Spangenberg..
 Hunt, D.R. & Taylor, N.P. (1987) - Bradleya 5: 91

Ik denk, dat het desondanks zinvol is, de beschreven soorten op de typegroeiplaatsen te bestuderen en zich een mening te vormen over de taxonomische plaats. Daarmee bereikt men naar mijn mening meer dan met het achter een bureau samenvoegen van *Notocactus* en *Parodia*, zoals Taylor en Hunt dat in 1987 deden zonder ook maar één motief daarvoor te geven. Natuurlijk ben ik het met de vakbotanici eens dat er te veel namen zijn. Er is dus nog veel te doen.

Brandenburgerstrasse 49, D 71640 Ludwigsburg

Vertaling: Ludwig Bercht

NOOT REDAKTIE

Volgens de CITES cactaceae checklist heten *Notocactus harmonianus*, *N. glaucimus*, *N. ottonis* en *N. ibicuiensis* thans *Parodia ottonis*. Hoe was het ook al weer 75 jaar geleden? Zie hiervoor het artikel van G.D.Duursma over *Echinocactus ottonis* L80 op pagina 169.

Notocactus mammulosus
 Gf 275 (= FR 1382) op
 vindplaats 4

COLLETIA, EEN ZUID-AMERIKAANSE SCHOONHEID

Ben Groen

Het geslacht *Colletia* telt bizar gevormde soorten, die het toppunt van stekeligheid zeer nabij komen. Deze planten hebben geen doorns, ze bestaan er uit.

Als succulentenliefhebbers zijn wij vertrouwd met doorns, immers de meeste van onze lievelingen bezitten er vele. Op de schaal van soorten zonder doorns tot uitsluitend uit doorns bestaande planten, vinden wij het geslacht *Colletia* aan het einde van de schaal. Het geslacht is dan ook terecht vernoemd naar Ph. Collet, een 17e eeuwse Frans plantkundige die als zeer stekelig bekend stond. Deze Zuid-Amerikaanse endemische doornige struikjes, kunt u her en der bij liefhebbers en botanische tuinen tegenkomen. De houtige heesters worden tot 2-3 meter hoog en hebben taaie, moeilijk breekbare takken. *Colletia* behoort tot de familie der Rhamnaceae, die meer doornige vertegenwoordigers kent zoals *Paliurus* en *Zizyphus*, die onder meer in het Middell-

landse Zeegebied groeien. Nederlandse vertegenwoordigers zijn de wegedoorn, *Rhamnus catharticus* en het sporkenhout, *Frangula alnus*. *Colletia* omvat 17 soorten, waarvan *C. cruciata* (synoniem *Colletia paradoxa*), het meest bekend is. Deze soort uit Zuid-Brazilië, Uruguay en Noord-Argentinië lijkt uit brede kruisgewijs staande driehoekige grijsgroene doorns opgebouwd, de bladeren ontbreken vrijwel geheel. Bloemen verschijnen op geregelde tijden in groepjes onder de doorns. Net als bij de andere Rhamnaceae zijn de bloemen bij *Colletia* klein, bij *C. cruciata* zien zij eruit als kleine bloemen van lelietjes der dalen, geurig, wit met klokvormige kelk. De bloemen ontwikkelen zich bij oudere planten in de herfst en winter. De functie van het blad is bij *C. cruciata* door de kruisgewijs staande stengeldelen overgenomen, die dan ook groengekleurd zijn. Dit verschijnsel komt overeen met wat bij cactussen plaatsvindt, ook hier heeft de stengel de functie van het blad overgenomen. Plantkundigen spreken dan van phyllocladia, stengeldelen die vorm en taak van het blad hebben overgenomen. De jonge planten zijn niet zo doornig, hiervan is de stengel nog rond en alleen de punt is naaldvormig. Ook de volwassen plant vormt soms ronde takken met langere, fijnere doorns. Naast de *Colletia*-soorten met afgeplatte doorns, waartoe *C. cruciata* behoort, is er ook een groep met ronde doorns. Een vertegenwoordiger van deze groep die nog wel eens in cultuur wordt aangetroffen, is *C. spinosa*. Bij deze soort blijft de

C. cruciata, botanische tuin
Puerto de La Cruz, Tenerife,
mei 1993
Foto: Jan Wieringa

stengel rond en is de stengelpunt priemvormig. De bladeren zijn niet zo gereduceerd als bij *C. cruciata*, vooral aan de basis van de zijtakken zijn ze goed ontwikkeld. In het wild komt deze soort in meerdere variëteiten voor in een groot areaal van het Andesgebergte ten zuiden van Peru, tot in Chili, Argentinië, en Uruquay. De variëteit *C. spinosa* var. *valdiviana* is te vinden in Zuid-Chili en Midden-Argentinië, de variëteit *pungens* in Argentinië.

In de literatuur staat van *C. spinosa* vermeld, dat in Brazilië uit het hout een alcoholische tinctuur bereid wordt tegen wisselkoorts. De bloemen van de *C. spinosa*-groep zijn wat groter dan die van de *C. cruciata*-groep en beslist niet onaardig. Een verwant van *C. spinosa* die een enkele maal uw pad kan kruisen is *C. ferox*. Deze soort verschilt van *C. spinosa*, doordat de zijtakjes herhaaldelijk vertakt zijn. Bij *C. spinosa* zijn de zijtakjes weinig vertakt. Veel *Colletia* vormen die als aparte soorten beschreven zijn, vallen onder *C. spinosa*. Als u een *Colletia* aantreft met ronde doorns en weinig vertakte zijtakjes, heeft u vrijwel altijd met *C. spinosa* te maken. In het geval dat de zijtakjes meerdere malen vertakt zijn, kunt u er vrij zeker van zijn met een vertegenwoordiger uit de feroxgroep te maken te hebben.

Kultuur

Met wat moeite is *Colletia* hier en daar wel te zien. Verscheidene botanische tuinen hebben de plant in ieder geval. Via diverse zaadlijsten is de plant te bestellen. De zaai gaat zonder problemen, binnen een jaar zijn de plantjes 5 cm hoog. Om een betere vertakking te krijgen, moeten de zaailingen een of tweemaal getopt worden. Stekken kan ook, hiertoe neemt men halfverhoude takjes. Het duurt echter zeer lang eer de wortels verschijnen. De potgrond moet wat klei bevatten, de minimumtemperatuur in de winter is 4 tot 6 °C, maar de plant neemt hogere temperaturen ook voor lief. 's Zomers kan de plant buiten tegen een beschutte zonnige muur geplaatst worden. De plant kan gesnoeid worden, maar verliest dan gemakkelijk haar karakteristieke vorm.

Heelsumseweg 49, 6721 GR Bennekom

Literatuur

- Encke, F. - Kalt-und Warmhauspflanzen: 489-490.
Engler, K, Prantl, K. - Die natürliche Pflanzenfamilien 20d: 155-165.
Schumacher, H-P. & Fränz D. - Dornen wie Schiffanker. *Colletia*. Der Palmengarten 3: 177-179.

BORZICACTINAE

10. Arequipa rettigii

Rob Bregman

Arequipa's zijn planten uit de westelijke Andes van Zuid-Peru tot Noord-Chili. De naam is ontleend aan de Zuid-Peruaanse stad Arequipa (hoofdstad van het gelijknamige departement) waar de eerste planten zijn gevonden.

Het verspreidingsgebied van het geslacht *Arequipa* is betrekkelijk klein en overlapt in het oostelijk deel dat van *Oreocereus*. In het noorden nadert het zeer dicht aan het gebied waar het geslacht *Matucana* groeit, echter zonder overlap. In verticale zin is *Arequipa* beperkt tot de zone tussen ca. 2000 en 4000 m boven zeeniveau, waar het alleen in de zomer regent. Deze zone kan beschouwd worden als een overgang van de gortdroge kustwoestijn, waar het praktisch nooit regent en dus ook niets groeit, naar de koude, vochtige, hoog-andiene Puna-grassteppen.

Een *Arequipa* lijkt op het eerste gezicht sprekend op een *Matucana* uit de hayneigr groep. Habitus en bloem zijn nagenoeg identiek, veroorzaakt door vergelijkbare milieumomstandigheden op de groeiplaats en dezelfde bloembestuiers (kolibries). Het enige verschil wat betreft de bloem is gelegen in de bloembuis; deze is bij *Arequipa* in de oksels van de schubben voorzien van plukjes haar terwijl de bloembuis van *Matucana haynei* onbehaard is. Grotere verschillen zijn te vinden in de vruchten en de zaden. Het meest opvallende verschil met *Matucana* is de wijze waarop de vruchten van een *Arequipa* openspringen. Een *Matucana*-vrucht barst met 3 lengtescheuren open, die ontstaan doordat de randen van de 3 vruchtbladen bij rijpheid naar binnen krullen. Bij een rijpe *Arequipa* vrucht vormt zich bij het aanhechtingspunt

een rond gat, waardoor de zaden uit de vrucht kunnen vallen. Ook de vorm en de kleur van de vrucht is verschillend. *Matucana*-vruchten zijn groen, vaak wat rood aangelopen en duidelijk in de lengte gegroefd; bij *Arequipa* zijn de vruchten meestal geelachtig en niet gegroefd. Deze vruchtkenmerken verraden verwantschap met *Oreocereus* en *Oroya* die soortgelijke vruchten produceren.

De zaden zijn ook verschillend. Met het blote oog is al te zien dat *Arequipa*-zaden de bruine perkament-achtige arillushuid missen die zo kenmerkend is voor *Matucana*-zaden. Daardoor zijn ze niet bruin maar zwart met sterk geknobbeld cellen.

Arequipa rettigii. Foto van G.Charles

Het hilum is niet ingezonken zoals bij Matucana-zaden en is voorzien van een soort aanhangsel dat waarschijnlijk als lokmiddel voor mieren dient; een zgn. mierebroodje. Dit is zichtbaar als een geelwit uitsteeksel aan de hilumzijde van het zaad. De hierboven genoemde verschillen met Matucana en de overeenkomsten in vruchtkenmerken met Oreocereus zijn mijns inziens sterke argumenten om aan te nemen dat Arequipa nauwer verwant is met Oreocereus dan met Matucana.

Tegenwoordig wordt Arequipa niet meer als apart geslacht erkend; de heren Hunt en Taylor beschouwen Arequipa als synoniem van Oreocereus. Voorlopig ben ik nog niet overtuigd. Niet alleen zijn de zaden van beide geslachten zeer verschillend, ook doet zich het merkwaardige feit voor, dat Arequipa niet kruisbaar is met Oreocereus, althans dat beweert Ritter. Het was hem opgevallen dat in het gebied waar planten van beide geslachten naast elkaar groeien en vaak gelijktijdig bloeien, geen hybrideplanten te vinden waren. Zo hoort het natuurlijk ook, denk je dan, maar bij cactussen (en ook orchideeën) schijnt de kruisingsbarrière vaak lager te liggen dan bij andere families. Het zou interessant zijn om te kijken of in de kas Arequipa wel met Oreocereus te kruisen is.

Het geslacht Arequipa werd in 1922 door Britton en Rose in hun standaardwerk geïntroduceerd met (de toen al bestaande) *Echinocactus leucotrichus* als type. Dat bleek later echter een Oreocereus te zijn en niet de plant die Dr. Rose in Zuid-Peru gevonden had. Dat was namelijk *Arequipa rettigii* die nu dus als typesoort van het geslacht geldt.

A. rettigii is een dik-zuilvormige plant met een dichte, harde witte bedoorning. Nogal pijnlijk dus om met blote handen beet te pakken!

De rode bloemen verschijnen aan de top van de plant, meestal niet veel tegelijk. Als men ze tenminste in bloei kan krijgen, iets wat niet iedere liefhebber kan beweren. Vermoedelijk is lichtgebrek de oorzaak, waardoor ze in ons klimaat zo slecht bloeien. Men dient ze dus een zo licht mogelijke plaats in de kas te geven, bij voorkeur dicht onder het glas. Men moet dan wel oppassen dat daar de temperatuur niet te veel oploopt, want als echte hooggebergteplanten vinden ze dat niet prettig. De groeisnelheid is ook niet om over naar huis te schrijven, maar voor de echte liefhebber lijkt mij dat geen enkel bezwaar. Ik zet ze 's zomers altijd buiten zonder enige beschutting, alleen in perioden van langdurig slecht weer gaat er een plaat plastic overheen. Het worden dan prachtige planten, maar om te kunnen bloeien moeten ze toch de kas in. In de winter verlangen ze uiteraard ook zo veel mogelijk licht en een koele maar vorstvrije plek.

Afgezien van de slechte bloei en de niet al te snelle groei zijn het gemakkelijke en sterke planten die een plaats in iedere verzameling verdienen.

Tot slot nog een woord van dank aan Graham Charles, Stanford, Engeland, die mij de hierbij afgedrukte dia cadeau gaf.

Sikkelstraat 48, 1097 ZG Amsterdam

Literatuur

Vandenbroeck, F. (1985) - De cactusvegetatie rond de stad Arequipa. Succulenta 64 (6): 122-125.

FRAILEA; EEN GROOT ZUID-AMERIKAANS GESLACHT

Jan Jaap de Morree

Tot voor kort was het geslacht *Frailea* bij de meeste liefhebbers bekend door *Frailea cataphracta* en *Frailea asterioides*. Er blijken tientallen soorten te groeien in de middenzone van Zuid-Amerika.

De *Fraileas* zijn lang als ondergeschoven kinderen behandeld en nog steeds zijn er maar weinig liefhebbers die van de schoonheid van deze kleine planten weet hebben. Voor een groot deel komt dit door onbekendheid met de soorten en de snel groeiende omvang van het geslacht door nieuwe vondsten. Onbekend maakt onbemind. Wanneer geen van de liefhebbers-tijdschriften aan het geslacht aandacht besteedt, kan het ook nooit tot verzamelwoede komen. Om u, als lezer, enigszins een beeld te geven van de variatie binnen het geslacht heb ik een viertal foto's bij het artikel geplaatst. Het lezen van de vele namen zonder een plaatje kan mijns inziens niet erg stimulerend werken op de welwillende liefhebber. In het begin van deze eeuw beschreef Schumann een zestal soorten onder de

Frailea gracilima. Foto's van de schrijver

geslachtsnaam *Echinocactus*. Backeberg heeft in zijn standaardwerk een aantal soorten toegevoegd, waarna Buining op zijn reizen naar onder andere Brazilië en Uruguay nog meer soorten ontdekte en beschreef. De belangstelling bij de liefhebbers nam evenwel niet fors toe. Het geslacht *Notocactus* uit dezelfde gebieden heeft tot veel groter enthousiasme bij verzamelaars geleid.

Het geslacht *Frailea* lijkt intussen door vele nieuwe ontdekkingen uit te groeien tot een omvangrijk geslacht waarbij ruw geschat toch wel 50 soorten zijn te onderscheiden, met een scala van variëteiten en vormen. Stockinger, Horst, Prestlé, Schlos-

ser en Bercht hebben al heel wat nieuwe soorten aangedragen. Karl Heinz Prestlé is momenteel bezig om een overzicht te maken van het geslacht, waarbij ook de geologische kenmerken van de standplaats in overweging worden genomen.

Wat voor kenmerken hebben deze planten gemeen dat ze tot één geslacht worden gerekend? Dat is niet eens zo eenvoudig te bepalen. Vroeger dacht ik dat ze allen gekenmerkt werden door de aanwezigheid van een donkere paarsachtig gekleurde maanvormige vlek onder elk areool. Heel karakteristiek is dit beschreven bij de maancactus *F. cataphracta*. Ook vanouds bekende soorten zoals *F. pygmaea* en *F. grahliana* voldoen aan dit kenmerk. Nieuwe soorten zoals *F. angelesii* n.n. en *F. buenekeri* hebben echter veel geprononceerder maantjes zodat er meer sprake is van paarse vlekken. Andere soorten daarentegen laten, zeker bij volwassen planten, hun maantjes achterwege. Zo zijn ze niet zichtbaar bij mijn *F. asterioides*, *F. uhligiana*, *F. schilinzkyana*, *F. carminifilamentosa*, *F. colombiana* en *F. pumila*. Allemaal toch ook vanouds bekende soorten. Als we echter naar de zaailingen kijken wordt het weer veel makkelijker. Dan zijn de maantjes of driehoekige donkere vlekken wel steeds zichtbaar, dus met

enige moeite toch een sterk gemeenschappelijk kenmerk.

Het oppervlak van de diverse soorten vertoont grote variabiliteit. Zo hebben *F. asterioides* en de vormen van *F. phaeodisca* en heel egaal oppervlak, min of meer verdeeld in verticaal lopende ribben. Veel soorten hebben de afzonderlijke areolen op een kleine verhevenheid staan vergelijkbaar met de *rebutias*. Een aantal soorten waaronder *F. mammiifera* en *F. angelesii* n.n. hebben tuberkels, geprononceerde verhevenheden van het areool.

Een ander kenmerk is de cleistogame bloei van de planten. Bloemen openen zich bij cleistogame planten niet en worden inwendig bestoven. De zaadproductie leidt dus tot identieke planten in vergelijking met de moederplant. Bij echte kruisbestuiving draagt de genetische uitwisseling bij aan het variabel houden van de soort. Dat cleistogame kenmerk zou ik niet echt willen volhouden nu ik al weer twintig jaar *fraileas* verzamel. Op mooie zomerse dagen in augustus kan een veld van *fraileas* tegelijk zijn gele bloemenpracht ontplooien. Je aanschouwt dan enthousiast een massa relatief grote gele bloemen, waarvan een aantal soorten een rode kelk bezitten. De bloembouw doet vaak heel sterk denken aan die van *Notocactus*, zeker de

Frailea ampliata n.n.

Frailea liliunula

bloemen van *F. pygmae* en *F. pumila*. De bloembuis van fraileas is net zo sterk behaard als bij noto's. Ze missen alleen nog maar de rode stempellobben. Sinds Hunt met parodias aan het stoeien is gegaan zijn de stempellobben bij de notocactus-parodias ook samengevoegd met de parodia-parodias met hun gele stempellobben, zodat dit ook geen scheidend criterium kan zijn tussen notocactus en frailea. De vruchten zijn altijd behaard. Eenduidig van vorm is dit kenmerk ook al niet. Bij de vormen van *F. pygmae* en *F. alacriportana* is de bes wel een halve centimeter groot en met donzig haar bezet. Hiertussen staan dan nog hele lange flexibele doorns. Deze steken boven de vrucht uit en komen min of meer in een punt bijeen. Bij *F. asterioides* en de vormen van *F. cataphracta* is de bes een veel kleiner bolletje met korte haren en doorns bezet. De bessen worden bij de meeste soorten overvloedig gevormd. Gedrang om ruimte voor de bessen kan bij deze kleine planten leiden tot misvorming van de areolen in de kop. De planten worden op een gevorderde leeftijd van 5 à 10 jaar lelijker van vorm. Het is dan ook zaak om voor continuering van de collectie om de 3 jaar nieuwe planten te zaaien uit het overvloedig gevormde zaad. Terwijl de fraileas enige overeenkomst met

noto's vertonen, lijken de zaden van beide geslachten overigens weer niet op elkaar. Binnen het geslacht *Frailea* zijn de zaden weinig uniform. Er zijn soorten die zaden hebben als *astrophytums*; hoedjes met een dikke rand zoals bij *F. phaeodisca* en *F. asterioides*. Soorten als *F. grahliana* en *F. pumila* hebben veel meer ronde zaden. Ten aanzien van de plantvorm is er eveneens de nodige variatie. Er zijn soorten die tamelijk plat tot bolvormig groeien. De meeste bolletjes hebben een aanzienlijk verdiept gelegen groeipunt in de kop. Ze komen voor in Uruguay en Paraguay. Er zijn echter ook uitgesproken zuiltjes. Typische solitaire bolletjes zijn onder andere *F. asterioides*, *F. cataphracta*, *F. uhligiana*, *F. chiquitana* en *F. magnifica* n.n. (HU 64). In mijn verzameling heb ik tot nu toe maar één *cataphracta* die een zijspruit geeft na 6 jaar. Op een onderstam wil *F. asterioides* wel graag spruiten, hetgeen de schoonheid van deze plant mijns inziens niet ten goede komt. *F. asterioides* moet gewoon zo'n fantastisch symmetrische, kleine donkergroene of rood aangelopen zeeëgel blijven. Verliezen zijn dan soms echter niet te voorkomen vanwege gevoeligheid voor vocht. Meerdere soorten kunnen aanzienlijke groepjes vormen wanneer ze na enkele

jaren gaan spruiten. *F. schilinzkyana*, *F. moseriana*, *F. grahliana* en *F. carminifilamentosa* zijn hiervan voorbeelden.

Zuilvormig groeiende fraileas zijn ook in overvloed aanwezig. Een gebied waar veel zuilvormige soorten groeien is de Rio Grande del Sul in Zuid Brazilië. Dit is het thuisland van de vele vormen van *F. alacriportana* van *F. horstii* en van *F. gracillima*. De lengte van de smalle zuiltjes kan in de verzameling aanzienlijk zijn. Ze zijn vaak zo weekvezelig dat ze bij toeneemende lengte omvallen. De horstii waarover ik in een vroeger artikel al eens repte, heeft momenteel na 15 jaar een lengte van meer dan 20 cm en slijt zijn leven opgebonden aan een breinaald. De planten in de cultuur worden uiteraard zo goed verzorgd dat ze deze lengte kunnen bereiken. In de natuur is deze kwetsbare planten vast niet zo'n lang leven beschoren. Karl-Heinz Prestlé meldt dat *F. alacriportana* var. *longicylindrica* in de natuur ook lang wordt en gaat kruipen.

Om de enthousiaste verzamelaar van dienst te zijn nog een paar opmerkingen over de cultuur. Bij veel soorten is er een duidelijke gevoeligheid voor het optreden van bruine plekken en rot aan de onderzijde van het plantelichaam dat op de grond rust, terwijl ook de wortelhals en de eventueel

aanwezige penwortel grote gevoeligheid vertonen. Dat vraagt om voorzorgen teneinde verlies te voorkomen. Een aantal jaren kweekte ik de soorten in 8 cm potten, waarbij ik 4 planten bijeen zette terwille van de ruimtewinst. Deze grote potten houden echter veel te lang vocht vast in de diepte zodat er van de vier oorspronkelijke planten in een pot steeds wel wat afviel en de resterende planten steeds meer vrijheid kregen. Daar was het me echter niet om begonnen. Momenteel lijkt de beste kweekwijze van de moeilijke solitaire bolletjes een klein potje van 5 a 6 cm. Het grondmengsel bestaat uit gelijke delen zand, klei en humeuze aarde.

De planten zijn klein en mogen om mooi te blijven maar weinig groeien. Water mag op het heetst van de zomer om de paar dagen gegeven worden, maar gedurende de rest van het jaar hoeft maar spaarzaam vocht te worden toegediend. Toch is voor het behoud van de kleine planten een regelmatige watergift noodzakelijk.

Het kweken van sterke planten direct onder het glas in de kas is sterk af te raden. Door hun kleine volume worden ze dan al snel gekookt. Een lichte plaats wordt wel gewaardeerd.

Koningin Emmalaan 23, 2264 SH Leidschendam

Frailea carminifilamentosa

BIJ DE VOORPLAAT

Han Daamen

Americae sive novi orbis, no vova de scriptio (Nieuwe beschrijving van Amerika of de Nieuwe Wereld).

In 1570 publiceerde Abraham Ortelius (1527-1598), een Antwerpse cartograaf en uitgever van kaarten, de eerste editie van zijn atlas *Theatrum Orbis Terrarum* (schouwtoneel van de wereld). Zijn baanbrekende werk wordt algemeen als de eerste moderne atlas beschouwd. Na 1570 beleefde de atlas vele nieuwe drukken. In de eerste editie van zijn atlas nam Ortelius maar één kaart van Amerika op, en pas in 1579 voegde hij er een tweede deel 'additamentum' (supplement) aan toe. Die eerste kaart; de 'Nieuwe beschrijving van Amerika, of de Nieuwe Wereld', beeldde Noord- en Zuid-Amerika af en ook een groot deel van het denkbeeldige zuidelijke continent (gewoonlijk bekend als *Terra Australis Incognita* (het onbekende Zuidland), dat nu bekend staat als Australië. De omtrekken van Zuid-Amerika zijn minder

nauwkeurig dan op de acht jaar oudere kaart van Gutiérrez, toch kende Ortelius Zuid-Amerika beter dan het noorden. Pas in 1587 herzag hij Zuid-Amerika. In deze herziening krijgt het gebied langs de verbeterde westkust de naam 'Chili'; hier nog alleen als plaats aangeduid. Het land Perv (Peru), Benezuela (spaans voor Venezuela), Brasilia (Brazilë) en de Galapagos eilanden (Ins: de los Galepegos en Ins: de los Galopegos) waren de enige namen toendertijd.

De streek Patagonië bekend van het boek van Backeberg en het Amazone-gebied zijn aangegeven, maar het land Argentinie ontbreekt nog. Het stadje Santiago (Chili) gesticht in 1541 ontbreekt hier geheel.

Helmersflat 51, 4707 CN Roosendaal

Literatuur

- Anon. (1979) - Met beroemde ontdekkingsreizigers op avontuur. Lecturama.
- Bricker, C. (1969) - Geschiedenis van de cartografie. Elsevier-Sequoia.
- McNally, R. (1988) - *Illustrated Atlas of the World*. Rand McNally & Company (2nd pr).
- Roberts, G. (1976) - *Atlas van de grote ontdekkingen*. De Boer Maritiem.

Inhoud

Zuid-Amerika	
Ludwig Bercht.....	146
De magie van Taltal	
Frank Vandenbroek.....	147
Thelocephala glabrescens	
Henk Krijnen.....	153
Op cactuspostzegeljacht door Zuid-Amerika	
Han Daamen.....	154
Een maatjete groot 5 - Trichocereus candicans	
Ton Pullen.....	156
Cactussen zoeken voor beginners	
Ad van der Snée.....	158
Dyckia brevifolia	
Peter Knippels.....	167
Echinocactus ottonis L 80	
G.D.Duursma.....	169
Sulcorebutia purpurea	
Johan Pot.....	170
Een Zuid-amerikaanse Mammillaria	
Joop Huyssoon.....	176
Regen maken doe ik met mijn dode cactus!	
Han Daamen.....	178
Op zoek naar Notocactus harmonianus Ritter	
Norbert Gerloff.....	180
Colletia, een Zuid-Amerikaanseschoonheid	
Ben Groen.....	187
Borzicactinae 10 - Arequipa rettigii	
Rob Bregman.....	189
Frailea; een groot Zuid-Amerikaans geslacht	
Jan Jaap de Morree.....	191
Bij de voorplaat	
Han Daamen.....	195